

**WIA WU-ZOMO-LA
MAAK
SI N̄MUNSA**

*Jooŋ Wia lii-foori-la bul Wia wiaa pipi niaa
Mat. 3.1-12; Luuk 3.1-18; Jooŋ 1.19-28*

¹ Wia wu-zoŋŋoo di-suomuŋ ne ŋla. Wiaa deenba ŋaa Wia Bie Yesu Kirisito wu-zoŋŋoo wiaa ne.

² Nii-la sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le ba sii yire Azaaya fa ŋmuŋsa ari Wia si,
“Bee na, mi jaŋ tiŋ mi tiŋdaara duu laa ŋ sipaan mu
a wase woŋbiin bilin le di ŋ ko.”

³ U bira si,
“Nuu ne chin giri-bine tuoŋ a heele bul,
‘Má ko a wase woŋbiin bil di ma Tiina ko a tuto.
Ma ŋaa ŋii, duu ne ko, u di-venin jaŋ pin woruŋ.’ ”

⁴ Ŋii ne baala deen sii. Baa yiru Jooŋ, Wia lii-fooro. U sii ku lii giri-bine tuoŋ a heele bul,
“Má birime a lii ma haacheba le, ka di mi foma Wii-chuoŋe liin. Di ma ne ŋaa ŋii, Wia jaŋ jon ma haacheba a chema.”

⁵ U si bul ŋii, Judiya tiŋŋaa ari Jerusalem tiŋŋaa kala lii a mu u teen a dage ba haacheba aŋ tuu Joodaŋ fuo-la u foba Wii-chuoŋe liin.

⁶ Bunŋaŋŋa puna gennin ne Jooŋ fa laale a keŋ tenbiin voo u tiŋa. Nyangirikaba ari tuun ne fa ŋaa u kudiilee.

⁷ U yie bul Wia wiaa pipi niaa a bul, “Nuu dɔŋ jaŋ to mi hariŋ kɔ. U ne jaŋ kiimi. Mi paala bi maga di mi kpagu a keŋ u neŋteŋeŋe ɲmesin ma kaa puri.

⁸ Liŋ dunɗunɗa ne mi-na kaa fufoma, ama u-na jaŋ joŋ Wia Diŋ-zɔŋ-la hema le.”

Jɔŋ fo Yesu Wii-chuɔle liŋ

Mat. 3.13–4.11; Luuk 3.21-22; 4.1-13

⁹ Bua-la le Yesu sii a lii taŋ-la ba sii yire Nazaret a he Galilii tinteen le a kɔ lee-la Jɔŋ fa si he. U ku juu fuo-la. Jɔŋ fou Wii-chuɔle liŋ.

¹⁰ U miira lii fuo-la tuɔŋ ku lii a wula beŋ, di wia nyuŋ guu kpaa balia. Nii ne ka Wia Diŋ-zɔŋ-la ku tuu heu le a nage kokomo.

¹¹ Ka u nii nuu yiikoro duu lii wia nyuŋ a bula pu a bul, “Mi Bii-chooluŋ ne ɲla. Mi tuɔŋ tɔre ɲ nyuŋ.”

Sitaani ku magise Yesu

¹² U bi diene ka Wia Diŋ-zɔŋ-la kenu juu girin.

¹³ U he dime nii halii tapulaa mahin balia, ba di girin tuɔŋ kiaa dunɗunɗa. Sitaani yie kɔ a magisu. Yesu bi seye. Nii ne Wia tinɗaaraa ku tuu tima pu.

Yesu yire cheŋfli-kpuuraa banese

Mat. 4.12-22; Luuk 4.14-15; 5.1-11

¹⁴ U bi diene, ka ba keŋ Jɔŋ to dia. Nii ne Yesu sii a mu Galilii tinteen a bubul Wia wu-zɔmɔ-la aa pi niaa

¹⁵ a bul, “Bua-la yie ne. Wia kuorii-la kɔ ne. Má birima lii ma haacheba le a laa Wia wu-zɔmɔ-la dii.”

16 Nii ne u yi Galilii muga a mu to muga-la niin a na Saamɔŋ ari u ŋaana Aɗduru. Ba ŋaa cheɗfili-kpuuraa ne. Uu mu, di ba keɗ ba joɗba a kaa kikese cheɗfilee.

17 U yireba a bul, “Má sii to mi hariɗ. Mi jaɗ ŋaa di ma kɛse niaa pe ma titia le ari ma síi kɛse cheɗfilee nii.”

18 Ba sii a joɗ ba joɗba ta aɗ guu to u hariɗ.

19 U joɗ nii baa mu, di baalaa balia ne nii. Baa yire Jeems ari Joɗɗ. Ba fa ŋaa Zebidii biirin ne. Ba hoɗ ba liin daboro le a tuto ba joɗba buasuɗ.

20 U si naba, u yireba. Ba leɗ ba nyimma ari nialin kala ba fa si ŋaa ba tima pipiba aɗ lii liin daboro-la tuɗ aɗ mu to u hariɗ.

*Yesu vaare baal kubala fa si keɗ jin-bɔmun
Luuk 4.31-37*

21 Ba joɗ nii aa mu a ku yi Kapenam. Nii ne che-wiesii-la cheɗ, Yesu sii a mu juu Wii-chuoɓe dia a didage niaa.

22 U síi dageba nii, u ŋaaba wu-kpuɗkpere. U bi baa daga ari Wia tenin kerichiba si yie didageba nii. U bul wiaa ari u ne keɗ wii-la doluɗ.

23 Nii ne di baal ne nii. Jin-bɔmun kɛnu. U ku juu aa chiire,

24 “Yesu, ŋ si lii Nazaret, beɛ ne ŋ chiche ŋ ŋaala? N ko di ŋ kpula neɛ? Mi jimin ne, ŋ ne ŋaa Wia Tuɗ-pul Tiina.”

25 Yesu si nii wialin baal-la si bula, u kpia jin-bɔɗ-la le a bul, “Keɗ goɗ aɗ ku lii baal-la le.”

26 Jin-bɔɗ-la keɗ baal-la teriki aɗ faasa chiire kinkeɗ a lii baal-la le.

27 Nialinj kala miira hiriki a pipiɛɛ dɔŋɔ, “Bɛɛ nɛ ŋlaa? Wu-falii nɛ uu dage. U paala kɛŋ dolɔŋ a wuo jin-bɔŋŋɔɔ a bul wiaa piba, ba tuto u niinj.”

28 A lii ŋii ɛ nɛ, u yirin guu teeli Galilii tinteenj kala.

Yesu vaare niaa yuge

Mat. 8.14-17; Luuk 4.38-41

29 Nii nɛ Yesu guu sii a lii Wii-chuɔɛ dia-la ɛ, ba di Jeems ari Jɔɔŋ, a mu juu Saamɔŋ ari Anɔduru dia.

30 Ba mua di Saamɔŋ hiili-haala pina wiwiile. U yaraa kala linj. Yesu si kɔ ŋii, ba bula pu.

31 Nii nɛ u ku juu a kɛŋ haal-la nisinj ɛ a kaa chuule. U yaraa fa si lima ŋii, u fiɛɛ. U sii ŋaa kudiilee piba ba dii.

32 U didaaninj si yie, ba kɛŋ nialinj kala sɔi wiilu ari jinŋinj si kɛŋ nialinj kala a kaa kɔ Yesu teenj.

33 Tanj tinŋaa kala gire kɔ a hilimi Saamɔŋ dia boinjniinj.

34 Yesu vaare nialinj yuge sɔi wiilu a kiri jin-bɔmɔ-la ma a yuge a ta niaa ɛ. Jinŋi-la jin Yesu. Nii nɛ tii u biba wonjbiinj pa di ba bul wiaa.

Yesu bul wiaa Galilii tinteenj ɛ

Luuk 4.42-44

35 Siipuuraa Yesu sii lii dia-la ɛ a mu lee-la niaa si tuo a chuchuɔɛ Wia.

36 Ka Saamɔŋ ari u nanɔŋsunj ma sii kɔ a chicheu.

³⁷ Ba si nau, ba bula pu ari nuu-kala ne ko a chicheu.

³⁸ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Má lenj la mu tasinj donsunj di mi bul Wia wiaa dime maa. Nii wiaa ne mi ko.”

³⁹ U saa sii a mu duure Galilii tinteenj kala a juu Wii-chuole diisinj aa bul Wia wiaa anj pe kiri jinjinj ma niaa le a ta.

Yesu vaare gbege

Mat. 8.1-4; Luuk 5.12-16

⁴⁰ Nii ne gbege kubala ma sii ko Yesu teenj a tuu kpirimi a sulu a bul, “Di nj ne cho, nj janj wuo njaa di mi duori.”

⁴¹ Nisusunj kenj Yesu. U liise u nisinj a digu anj bul, “Mi cho ne, duori.”

⁴² Nii ne yawiil-la guu lenj baal-la. U duori.

⁴³ Nii ne Yesu bula pu ari siifjesinj a bul,

⁴⁴ “Viiri anj sí wii bula pi nuu-kala. Ama kenj nj titia kaa mu dage nii-la si kpu pusunj pipi Wia duu kpu pusunj pi Wia a piise nj disinninj ta ari Moosis fa si dagema nii. Di nj ne njaa nii, niaa janj na ari nj bira bi disinninj kene.”

⁴⁵ Ama baal-la kenj wii-la kaa lii a bula gaare lerinj kala. Nii ne Yesu bira bi wuo chaasa juu tanj kala tuonj, ama u yie honj girinj tuonj ne, ka niaa lii lee-na kala a kuko u teenj.

2

Yesu vaare gberike

Mat. 9.1-8; Luuk 5.17-26

¹ Tapulaa banmene, Yesu miira mu Kapenam. Niaa nii duu miira ko a he dia le.

² Nii ne ba yuge a gire ko a to lee-la kala a to boininiin maa. Ka u bul Wia wiaa pipiba.

³ Nii ne di niaa donsun ne nii. Ba banese jon gberiku kubala kaa ko. U pin u bosso le.

⁴ Niaa si to lerin kala nii, ba bi jin lee-la ba si jan to a juu. Nii ne ba jil lusun nyun a ta luri a jon bosso-la ari gberiku-la kala a to bua-la ta u tuu Yesu sipaan.

⁵ Nii ne Yesu jin ari ba naau yarida ne worun a bul gberiku-la le a bul, "Mi bii, mi jon n haacheba a chen ne."

⁶ Di Wia tenin kerichiba donsun ma hon dime a ken ba tuosaa pipiese ba titia,

⁷ "Bee ne tii baala deen bubul nii? Uu tuuse Wia jonnon nla. Kubee ne jan wuo jon haacheba che nuu, di Wia dunduja dee?"

⁸ Yesu wuo jin ba tuobiinaa a pipieseba, "Bee ne tii ma bibiine wiaa deenba?"

⁹ Mi si jan bul gberiku-la le di mi jon u haacheba cheu ne, koo mi si jan bul duu sii chuoli u bosso a viiri, ba tuon kubee ne naa moli?

¹⁰ Mi jan dagema ari mi-na, Nuhuobiine Bie, ken dolun dunia le di mi jon haacheba che niaa."

¹¹ Nii ne u bula pi gberiku-la a bul, "Sii a jon n bosso a mu dia."

¹² Baal-la guu sii a jon u bosso a vene lii ba sipaan. Ba kala hiriki a denne Wia yirin a bul, "La ha bi wiin deen donon naa."

Yesu yire Liivai

Mat. 9.9-13; Luuk 5.27-32

13 Nii ne Yesu sii dime a miira tuu muga niin. Niaa yuge a ku hilimi, u didageba.

14 U si kiele mu sipaan, u na baal kubala baa yire Liivai. U nyimma yirin ne Alifyas. U fa nna lanpoo lilaaru ne a hono u tintinnaa dia le. Nii ne u yiru a bula pu duu sii a tuto u harin. U sii to.

15 Nii ne Yesu mu juu Liivai dia, ba di u haritooro kala, a hono didii kias. Lanpoo laara-la donsun ari haache diiree ma ko, ba kala didii kialin. Ba fa yuga worun a tuto Yesu harin.

16 Wia tenin kerichiba ari Farisii tinnaa naba a ku piese Yesu haritooro a bul, "Bee ne tii Yesu ari haache diiree ari lanpoo laaraa, ba kala hono didii kias?"

17 Yesu si nii wii-la ba sii bul, u bula piba a bul, "Nialin si ken yarifiala, ba bi daalun ninaaru ka che, see nialin sii wiilu. Mi ko di mi yire haache diiree ne di ba len ba haacheba. Nialin si ken tuo-pula mi sipaan dee mi ko di mi yire."

Ba bul nin-vobun wiaa

Mat. 9.14-17; Luuk 5.33-39

18 Chee don Joon, Wia lii-foori-la haritooro ari Farisii tinnaa haritooro, baa voo nin. Nii ne niaa sii ku piese Yesu, "Bee ne tii Joon haritooro ari Farisii tinnaa haritooro-naa voo nin, an ka n haritooro-na bi nin voo?"

19 Nii ne Yesu pieseba a bul, "Di nuu mu jaa haal kaa ko, ka ba duu nandonsun hon, u nandonsu-la jan voo nin? Ai, di baal-la ari u nandonsun ne hono, ba bi nin ka voo.

20 Ama chεε dɔŋ nε hε dime, ba jan ken baal-la kaa mu lee, aŋ ka di u nanɔɔŋsu-la voo niin.”

21 Nii nε u bira bula piba a bul, “Di η nε ken geri-binin duu luri, η jan jon geripe-falin a too? Ai, η nnaa nii, ku-falii-la jan kuure di geri-la wasa kiesε kii nii.

22 Di η nε ken pupoi-kpaan, η jan nnaa si-huon a hε duu yel? Ai, η nε nnaa nii, pupoi-la jan yere, di sin-la kala ta. N yie jon si-huon a hε pupoi-zomun ε nε.”

*Ba bul chε-wiesii-la wiaa
Mat. 12.1-8; Luuk 6.1-5*

23 Chε-wiesin chεε kubala Yesu ari u haritooro sii a mu nyonso tuon. Baa mu nii, u haritooro-la kiile nyonso-la a chichan.

24 Nii nε Farisii tinnaa piesu a bul, “N bi naa? Chε-wiesii-la chεen kisin nε ba chichei nii. Bε nε tii?”

25 Nii nε Yesu miira piesεba a bul, “Ma ha bi wii-la Devit fa si nnaa karimaa? Losun fa si kenu ba di u harin niaa, u mu juu Wia-dia a jon boroboroba-la ba fa si kaa ku bil Wia sipaan a chogɔ dii aŋ jono pi u niaa maa, ba ma dii.

26 U fa nnaa kisin nε ari ni-wogo si jan jon boroboro-la dii, see nii-la si kpu pusun pipi Wia dunɔɔna. Ka u jono dii nii. Bua-la ε Abiata nε fa nnaa nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian.”

27 Nii nε Yesu bira bula piba a bul, “Wia liise chε-wiesii-la pi niaa nε di ba tiu. U bi si di chε-wiesii-la nε tii niaa.

28 Mi-na Nuhuobiine Bie nε saa nnaa chε-wiesii-la tiina nii.”

3

Yesu vaare baala u nisinj si suba

Mat. 12.9-14; Luuk 6.6-11

¹ Yesu sii a miira mu juu Wii-chuolɛ dia, di baal kubala nɛ nii. U nisinj suu.

² Ba si na Yesu duu jua, ba kala chaare siaa bibenu di ba na ari u jan vaare baal-la chɛ-wiesii-la chɛɛŋ. Baa chɛ di ba na wii nɛ a to nii lɛ a kɛŋ Yesu a bul u teenj duu chei ba kisinj lɛ nɛ.

³ Nii nɛ Yesu bul na-suu-la tiina lɛ duu sii kɔ ba tutuobaaniŋ. U sii mu.

⁴ Nii nɛ Yesu piɛsɛ nialiŋ a bul, “Ɛɛ nɛ la naabalimaba kisinniŋ bul di la ŋiŋaa chɛ-wiesii-la chɛɛŋ? Di la pipɛ niaa lɛ koo di la dudɔgisɛba? Di la laa niaa miisiŋ koo di la kpukpuba?” U si piɛsɛ nii, ba ŋaa fuui.

⁵ Nii nɛ Yesu na baaniŋ ba nyuŋ. U tuɔŋ chei a tiŋ ba digilaa si bi nii wiaa. Nii nɛ u bula pi na-suu-la tiina a bul, “Kɛŋ ŋ nisinj tiɛnɛ.” U kaa tiɛnɛ. U nisi-la fiɛlɛ a nage u nagiŋ.

⁶ Nii nɛ Farisii tiŋŋaa sii lii. Ba di Herɔd niaa mu vuure nii ba si jan wuo ŋaa a kɛŋ Yesu a kpu.

Yesu bul wiaa a pi niaa aŋ pɛ vaare niaa mugi-balinj niŋ

⁷ Yesu ari u haritooroo sii a mu mugi-balinj niŋ. Niaa yuge a lii Galilii tiŋteenj a tuto ba hariŋ. Dɔŋsuŋ ma lii Judiya tiŋteenj,

⁸ dɔŋsuŋ ma lii Jerusalem ari Idumiya tiŋteenj. Dɔŋsuŋ ma lii Joɔdanj fuo-la cholo. Dɔŋsuŋ ma lii Taya ari Saadɔŋ tiŋteenj. Niaa

deenba kala fa nii Yesu wiaa a lii ba tasiŋ a kuko u teenj.

⁹ Nii ne u bula pi u haritooro-la di ba mu jon liiŋ daboro a kaa ku kii liiŋ niin duu juu, di nialiŋ síu kaa yigi.

¹⁰ Yesu fa vaare niaa a yuge. Nii wiaa nyanyal tiŋŋaa kala ku keŋ u baŋŋa le aa che di ba digu.

¹¹ Di jiŋ-bonŋoo keŋ niaa donsuŋ nialiŋ tuon. Di ba ne na Yesu kala, ba yie ku tel u naasiŋ le ne a chichiire ari u ne ŋaa Wia Bie.

¹² U bula piba ari siifesiŋ di ba sí leŋe di wiin deen teeli leriŋ kala.

Yesu tuose u haritooro fii ari balia

Mat. 10.1-4; Luuk 6.12-16

¹³ Yesu sii a mu lee-la si keŋ peelee a yire u si cho nialiŋ kala, ba mu u teenj.

¹⁴ U bira liise ba tuon niaa fii ari balia di ba ne he u teenj. U liiseba ŋii di ba ma mu bul Wia wiaa.

¹⁵ U piba doluŋ maa di ba wuo kikiri jiŋsiŋ niaa le.

¹⁶ Nialiŋ fii ari balia yiraa ne ŋla: Saamonŋ, Yesu ne he Piita pu,

¹⁷ Zebidii bie Jeems ari Joonŋ. Joonŋ fa ŋaa Jeems ŋaana ne. Yesu keŋba kaa yire Buanaajis. Yiri-la bubuonŋ ne baaniŋ tiŋŋaa.

¹⁸ Ba ku-kaanaa ma ne ŋla: Anjuru ari Filip ari Batolomi ari Matiu ari Tomas ari Jeems Alifiyas bie, ari Tadiyas ari Saamonŋ Zelot

¹⁹ ari Judas Isikarot, nii-la si ku ŋaa zenbe tiina a yalle Yesu. U liise nialiŋ dere an miira mu dia.

*Yesu mage namaga a mu tige Sitaani le
Mat. 12.22-32; Luuk 11.14-23; 12.10*

²⁰ Nii ne niaa bira ku hilimi. U di u haritooroo paala bi chiniṅ na di ba dii kudiilee.

²¹ Nii ne u taṅ niaa nii a sii lii di ba kenu aṅ bul, “Uu che u nyaase ne.”

²² Wia teniṅ kerichiba doṅsuṅ ma he dime. Ba lii Jerusalem ne a ko. Ba ma bul di jiṅ-boṅṅoo kala kuoro ba sii yire Belizibul ne kenu. U ne pu doluṅ u kikiri jiṅsiṅ niaa le ṅii.

²³ Nii ne Yesu yireba a mage namagaba a pipiba a bul, “Ee ne Sitaani jaṅ wuo ṅaa a kiri u titia?”

²⁴ Di taṅ niaa ne he dime aṅ bi nii-bala kene, ba taṅ jaṅ tel.

²⁵ Di niaa ne bira bi nii-bala kene, ba dia jaṅ tel.

²⁶ Di Sitaani niaa saa bi nii-bala kene, ba taṅ bi jaṅ chiṅ. U jaṅ tele dere.

²⁷ Nu u si jaṅ juu ni-duoṅ dia a gaa u kiaa see duu keṅ ni-duo-la voo bil aṅ-na juu paa u kiaa.”

²⁸ Nii ne Yesu bira bula pi niaa a bul, “Wutitii ne mi bulaa pima, di niaa ne ṅaa haacheba kala aṅ pe tuuse Wia joṅṅoo maa, Wia jaṅ wuo joṅba kala cheba.

²⁹ Ama di nuu ne tuuse Wia Diṅ-zoṅ-la joṅṅoo, Wia bi jaṅ joṅo cheu da. U tiina ṅaa haache-la si maga di u suu ne. Wia jaṅ laa wii-la he u tuoṅ le.”

³⁰ Nialiṅ doṅsuṅ fa bula ari jiṅ-boṅmuṅ ne keṅ Yesu. Nii ne tii u bul ṅii.

Yesu naan ari u naanaa ko u teenj.

Mat. 12.46-50; Luuk 8.19-21

³¹ Muapilii Yesu naan ari u naanaa ko a chin di-jalin an tin niaa di ba yiru.

³² Di ni-dan hono gollu chu. Nii ne ba bula pu a bul, “N naan ari n naanaa ne chin jeen harin aa cheŋ.”

³³ Nii ne Yesu miira pieseba, “Kube ne naa mi naan ari mi naanbiirin?”

³⁴ U miira beŋ nialin si hono gollu chu an bula piba a bul, “Mi naan ari mi naanbiirin ne nla.

³⁵ Nii-la kala sii naa wialin Wia si cho, u ne naa mi naana ari mi dihaala ari mi naan.”

4

Yesu mage namaga a mu tige baal-la si duu kiaa le

Mat. 13.1-9; Luuk 8.4-8

¹ Nii ne Yesu miira mu hon Galilii muga-la niin a didage niaa. Niaa yuge a ku gollu chu. Ba si yuga nii ne, u sii mu juu liin daboro tuon a hon liin tuon. Ka nialin hon muga niin.

² Nii ne u mage namagaba a dageba wiaa yuge. U namagaba-la dono ne nla: U si,

³ “Ma jegile nii mi teenj. Baal kubala ne sie a ken u ku-doho kaa lii duu mise.

⁴ U sii mise nii, ku-doho-la donsun tel wonbiin tuon. Diibiisin ku tuosa dii.

⁵⁻⁶ Donsun ma tuu tel kpaginyilin nyun. Hagila bi yuga, ka ba guu nyu. Ba naapoloo bi tinteen jua. Wia pose a nmooba ba suu, a tin bee wiaa ba naapoloo bi tinteen jua.

⁷ Ku-doho-la dɔŋsuŋ ma tuu tel sɔsuŋ tuɔŋ a nyu. Sɔsu-la ma nyu a nyageba kpu. Ba bi wasa.

⁸ Ku-doho-la dɔŋsuŋ ma lii tel tiŋtee-zomun ɛ a nyu a waa a wase worun. Dɔŋsuŋ he biee mara ari fii fii, dɔŋsuŋ ma mahin batori batori, dɔŋsuŋ ma zɔɔ zɔɔ.”

⁹ Yesu mage namaga-la dɛɛ, nii ne u bul, “Digilaa tiŋŋaa, má wuoli ma digilaa a nii wiaa deenba.”

Yesu dage namaga-la bubuɔŋ

Mat. 13.10-17; Luuk 8.9-10

¹⁰ Nii ne nialin viiri. Aŋ ka Yesu dunɔɔŋa hɔŋ. U haritooro ari nialin si kpage dime, ba ku piese namagaba-la bubuɔsaa.

¹¹ Nii ne u bula piba a bul, “Ma niaa deenba ne Wia dage u kuorii-la bubuɔŋ pa. Ama ni-kaanaa-na kala, namagaba ne u yie kaa didageba.

¹² Nii ne ba yie jegili jegili aŋ bi ba bubuɔsaa wuo jin, a bira nyilimi nyilimi aŋ bi kuŋ-kala ma wuo na. Di ba ne fa jin ba bubuɔsaa, ba fa jan birima to Wia, di u jon ba haacheba cheba.”

Yesu dage namaga-la bubuɔŋ

Mat. 13.18-22; Luuk 8.11-15

¹³ Nii ne Yesu pieseba a bul, “Ma bi namaga deen bubuɔŋ jin? Eɛ ne saa ma jan ŋaa a jin namagaba kala bubuɔsaa?” aŋ dage namaga-la bubuɔŋ. U si,

¹⁴ “Baal-la síi dɔu kiaa, u nage Wia niin wiaa ne u kaa lii di u dɔu nii.

¹⁵ Kialin si tel wonbiin ɛ ne ŋaa nialin si yie nii Wia niin wialin. Di ba nii wialin dɛɛ,

Sitaani yie guu ko a keŋ wii-la a liiri ba tuosaa le.

¹⁶ Kialin ma si tel kpaginyilin nyun ne ŋaa nialin si yie nii Wia niin wialin a guu laa wialin dii ari tuotorun.

¹⁷ Ama ba bi boye keŋe a nage kialin naapoloo si bi tinteen jua. Ba jan sei wii-la a tou mu mage ŋii. Di heŋ ne juuba, koo di ba to naasin dudogiseba a tin wii-la wiaa, ba tuon lii wii-la le. Ba jonɔ ta.

¹⁸⁻¹⁹ Kialin ma si tel sosun tuon ma ne ŋaa nialin si yie nii Wia niin wialin, ama dunia kiaa wiaa wiwalimeba, ba cho di ba jigi aa che kun-kala. A tin kiaa deŋba wiaa ba bi sei di ba to wialin. Wialin bi doho keŋe ba teen.

²⁰ Kialin ma si tel tintee-zomun le ma ne ŋaa nialin si yie nii Wia niin wialin. Ba nii wialin a laa he ba tuosaa le a keŋ doho, donsun mara ari fii fii, donsun mahin batori batori, donsun zolo zolo.”

*Yesu mage namaga a mu tige chaanin le
Luuk 8.16-18*

²¹ Nii ne Yesu bira bul, “N nii che pulumun a chol chaanin ku juu dia, ŋ jan keŋ gbaŋa a chu too? Koo ŋ jan jonɔ kii godo bubuon? Ai, ŋ jan jonɔ kii kua nyun duu chaane.

²² Wu-faali tuo, see duu ku lii di-jalin. Wii-kala si he birimin tuon ma jan ku lii pulumun.

²³ Digilaa tinŋaa, má wuoli ma digilaa a nii.”

²⁴ U bira bula piba a bul, “Má fiele ma siaa worun ari wialin ma sii nii. Nii titia ma si to ma

dɔŋsun tinŋaa ɛ, ɲii titia nɛ Wia ma jan jɔŋɔ toma ɛ.

²⁵ Nii-la kala sii to Wia niin wiaa, Wia jan faasa pɛu ɛ duu to worun. Nii-la ma si bi Wia niin wiaa ka to, Wia bi jan pɛu ɛ. U si pɛu ɛ mua-la maa, u jan laa u kua.”

Yesu mage namaga a tige kiaa duunun le

²⁶ U bira bula piba a bul, “Wia kuorii-la nage ari nia si sie a mu di u duu kiaa бага ɛ nɛ.

²⁷ Tan biri u miira mu pin. Tan pul u bira sii. Tapulaa banmenɛ u sie di kialin nyua a waa, ka u bi jin ba si ɲaa ɲii a nyu.

²⁸ Ba yie nyu ba titia ɛ a waa a he nyun a bii ba titia ɛ.

²⁹ Ba bia, u ɲaa ba jɔŋ sia a kaa mu kun.”

Yesu mage namaga a mu tige ku-doho kubala ba sii yire Masitad le

Mat. 13.31-32, 34; Luuk 13.18-19

³⁰ ɲii nɛ Yesu bira pieseba a bul, “Bɛɛ nɛ la jan jɔŋ Wia kuorii-la a magise? Wu-bɛɛ nɛ la jan kaa dage u bubuɔŋ?

³¹ U nage ku-doho kubala ba sii yire masitad nɛ, ba yie jɔŋ a duu. Baa duu, di u bi wii maga. U nɛ muuro kii ku-doho-na kala si he dime.

³² Ba nɛ duu dere, u nyu. U yie sii waa a ɲaa tia a kii бага ku-duuloo kala kala. U naakelee yuge. Diibiisin yie ku sageu ɛ a saa ba dellin dime.”

³³ Yesu mage namagaba a yuge a didage niaa. U yie didageba a mage ɲii ba si jan wuo laa a he ba nyun ɛ nɛ.

³⁴ U yie bi sei duu bul wii-kala polli see u mage namaga. Ama ba di u haritooroo dunđuṅa ne hɔnɔ, u yie dage namagaba-la bubuɔŋ a piba ne.

Yesu ṅaa lii-peliŋ kere

Mat. 8.23-27; Luuk 8.22-25

³⁵ Chεε-la titia didaanij u bula pi u haritooro-la a bul, “Má len di la chol muga cholo.”

³⁶ Ba ta ni-daŋ-la kala ba viiri, aŋ ku juu liiŋ daboro-la u fa si hɔnɔ a kenu baa mu. Liij daborusun dɔŋsun ma ne he dime a mumu.

³⁷ Nii ne di pel-duo kubala suomo ṅiṅaa a ku ṅmoo liiŋ he liiŋ daboro-la le u chiche duu su.

³⁸ Ama Yesu fa piŋ doŋ ne daboro-la hariŋ a yelli nyu-yelle. Ba ku chisu a bula pu a bul, “La kuhian, ṅ bi jiŋ di laa che la suu neε?”

³⁹ Nii ne u sii doŋ le a kpia pel-la le a bula pi muga-la maa duu fiela piŋ. Pel-la kere, ka lerij kala ṅaa fuii.

⁴⁰ Nii ne Yesu piεε u haritooro-la a bul, “Bεε ne tii fawullun kenma? Ma ha bi yarida ṅaa?”

⁴¹ Nii ne fawullun kenba worun, ba pipiεε dɔŋɔ, “Kubεε ne saa paala ṅaa nia deen? Peliŋ ari mugisun kala tuto u niij.”

5

Yesu vaare baal-la jiŋ-bɔmun si kene

Mat. 8.28-34; Luuk 8.26-39

¹ Nii ne ba sii chol muga cholo a ku yi Gεrasa tiŋṅaa tiŋteen a lii liiŋ daboro le.

² Ba lia di ba chin, di baal ne nii, jin-bomun kenu.

³ U lii vaamaa tuon a ko.

⁴ Ba fa yie ken chorumoo vobu a lol. Ba vobu u kaa kere. Ba yie kenu he kurun maa, u ta kuru-la yere an sii mu hon vaamaa tuon. Nu-kala bi dolun kene duu wuo kenu.

⁵ Wiiheye ari titanin kala u yie he vaamaa tuon ari peelee nyun a yie sii a duduure. U duure vaama-la tuon a chichiire a ken tabiaa pipaase u titia.

⁶ U si na Yesu duu he di-bolii, u fa mu a chemu a kpirimi a chuolu.

⁷⁻⁸ Nii ne Yesu bula pi jin-bon-la duu lii baal-la le. Baal-la chiire a bul, "Yesu, Wii-balin Bie, bee ne n che di n naami le? Mi jon Wia chunon di n simi dogisu!"

⁹ Nii ne Yesu piestu a bul, "N yirin ne bee?" U si, "Mi yirin ne ku-kene, bee wiaa la yuga ne."

¹⁰ Nii ne u sulu kinken a bul duu si lenje di jinsi-la lii tinjee-la le.

¹¹ Di toonun ma he lee-la a yuge a didii kiaa peel-la nyun.

¹² Jinsi-la sul Yesu duu len di ba mu juu toonu-la.

¹³ U sei. Nii ne ba lii baal-la le a mu juu toonu-la. Toonu-la kala sii a fa lii peel-la nyun tuu. Ba tuu tel muga tuon a nyua liin a suu. Toonu-la fa yi bui balia.

¹⁴ Nii ne too-daara-la fa mu a ken doworo mu bula pi bagi-daaraa ari tan-la niaa kala. Ba sii ku lii Yesu teen.

15 Baa kɔ, di baal-la jɪŋ-bɔmun fa si kɛnɛ, duu hɔnɔ a laale gerɪŋ a kɛŋ yarifiɛlaa. Ba si na nɪi, fawullun kɛŋba.

16 Nialɪŋ fa si hɛ dimɛ a na wii-la si nɪaa baal-la ari toonu-la ɛ, ba bul wii-la pi nialɪŋ.

17 Ba si nii nɪi, ba ku sul Yesu a bul duu lii ba tinɛɛŋ ɛ.

18 Nii nɛ Yesu mu duu juu liiŋ daboro. Baal-la jɪŋsiŋ fa si kɛnɛ sulu a bul duu leŋ duu kɔ di ba mu.

19 Yesu bi sɛyɛ aŋ bula pu duu miira mu dia a bula pi u dia niaa wii-la kala la Tiina Wia si nɪaa ɛ, ari u si fɔu nennige nɪi.

20 Baal-la miira mu Dekapolis tinɛɛŋ a bul wii-la kala Yesu si nɪaa ɛ. Niaa nii, u nɪaaba wu-kpunɔkɔpɛre.

Yesu chise Jaaris tolo suun ɛ aŋ pɛ vaare haal kubala

Mat. 9.18-26; Luuk 8.40-56

21 Nii nɛ Yesu miira mu juu liiŋ daboro a chol muga cholo a mu hɔŋ muga niin. Niaa gire ku chu.

22 Nii nɛ baal kubala hɛ dimɛ. Baa yirɛ Jaaris. U fa nɪaa Wii-chuɔɛ dia kuhian nɛ. Nii nɛ u na Yesu a tuu tel u naasiŋ ɛ

23 a sulu a bul, “Mi tolo nɪi wiilu a pina kikiiki duu suu. Mii chɛ di n kɔ a jon n nisiŋ danu ɛ, duu duori nɛ.”

24 Yesu sii to u hariŋ, ba mumu. Niaa ma sii tuto u hariŋ a gollu chu.

25 Baa mu di haal nɛ nɪi. Nyanyalii kubala nɛ kɛnu. U fa kɛŋ tinɛ nɛ deen deen jisɪŋ fi ari balia.

26 U fa gollo ɲaa daalusun kinkeɲ a na heɛn worun a paala chei u moribiee kala pei. Ka u nyanyalii-la wasa juu-u le.

27-28 U si nii Yesu wiaa ne, u ku to niaa tuon a biina u tuon le, “Di mi digi u gerin maa, mi jan duori.” Nii ne u piege nialin a mu chin Yesu harin a keɲ nisin a digi u gerin le.

29 U si digi u gerin le nii, u tinja-la guu dere. Nii ne u titia jin ari u tinja-la dere ne.

30 Ka Yesu ma jin u tuon le ari dol kubala ne liiu le. U birime nialin teen a pieseba a bul, “Kubee ne digi mi gerin le nii?”

31 Nii ne u haritooro bul, “N bi na niaa si yuga nii a gollun chuu? Ka n pipiese di kubee ne digi n gerin le.”

32-33 An ka Yesu ha biben duu na nii-la si digu. Ama haal-la jin wii-la si ɲaau le ne. Nii ne u ko a chichel a tuu tel Yesu naasin le a bul wii-la kala pu.

34 Nii ne Yesu miira bula pu a bul, “Mi tolo, n yarida ne ɲaa n duori. Mu ari yarifielaa. Nyanyalii-la bira bi jan kenin.”

35 Yesu haa bul wiaa nii haal-la teen di tinjaaraa lii kuhian Jaaris dia ko a bula pi Jaaris a bul, “N tolo-la suba ne, bira si la kuhian-la walimu.”

36 Yesu nii ba si bul nii a bula pi Wii-chuole dia kuhian Jaaris a bul, “Si leɲe di n boye jon. Naa mi yarida.”

37 Nii ne Yesu sii a bi leɲe nuu-kala to u harin see Piita ari Jeems ari u ɲaana Jon. Ba dunɲuna ne to u harin.

³⁸ Nii ne ba ku yi Wii-chuoε dia kuhian-la dia. Baa ko di baa n̄aa goŋ aa n̄moo niin bage bage a yiyel.

³⁹ U mu juu a piεεba, “Bεε ne tii maa n̄aa goŋ deen kala? Bile bi suba. U piŋ don ne.”

⁴⁰ Ba kala miira china mumomu. Nii ne u kiriba ta ba lii, aŋ ka u keŋ bile nyimma ari u naan ari u harin n̄aa ba juu dia-la bile si pina.

⁴¹ Ba si juu dia-la nii, Yesu mu keŋ bile nisin ε aŋ bul, “Talita kumi.” U bubuon ne: Han̄tolibie, mi si di n̄ sii!

⁴² Bile guu sii aa veŋ. Bile fa n̄aa jisin fi ari balia ne. U n̄aa wu-kpun̄kpere ba ε.

⁴³ Nii ne Yesu bul ari siifis̄in di ba s̄i leŋe di nuu-kala nii wii-la, aŋ bul di ba n̄aa kudiilee pi bile duu dii.

6

Nazaret n̄aa via Yesu Mat. 13.53-58; Luuk 4.16-30

¹ Nii ne u lii dime a mu u tin̄teen. U haritooroo ma to mu.

² Che-wiesii-la cheεŋ u mu juu Wii-chuoε dia a didage n̄aa. Ba si nii, ba jesin kala hiriki a bul, “εε ne u n̄aa a jin̄ wiaa deenba? Kubεε ne pu wu-jimin̄ deen? εε ne u wuo nin̄aa wu-duoron̄ deenba?”

³ La jimu, kapin̄ta dee nii? Mεeri ne u naan̄. Jeems ari Joozis ari Judas ari Saamon̄, ba n̄aa u n̄aanaa ne. U dihaalaa ma ne he daha n̄la.” Nii ne ba na baan̄in u nyun̄.

⁴ Yesu bula piba a bul, “Nii-la s̄ii bul wiaa, Wia Din̄-zon̄-la dolun̄ ε, u yie mu lee-kala, ba

zizilu ne, aŋ ka u jaŋ-niaa ari u dia-niaa siin buu ka su.”

⁵ A tinj ba sí bi yarida keŋe wiaa, u bi wu-duo kala wuo ŋaa lee-la, u ta jonj u nisinj ne dan nyanyal tinjŋaa banmenne le ne ba duori.

Yesu tinj u haritooroo fii ari balia

Mat. 10.5-15; Luuk 9.1-6

⁶ U kperi Yesu ari ba si buu yarida ŋaa. Nii ne u sii a mu golle tasinj a didage niaa.

⁷ U yire u haritooroo fii ari balia a hilimi a tinjba balia balia a piba dolunj di ba wuo jin-bonjoo. Nii ne u bula piba a bul,

⁸ “Ma sí kuŋ-kala kaa pe venj wonbii-la, see ma daantigisinj dunduŋa. Ma sí kudiilee kaa mu. Ma bira sí sulli-gbaŋa ma koru. Ma sí moribiee ma joŋo he ma geri-fesininj le. Ma sí genninj tunj bulia ma laalu.

⁹ Ama má paa ma nenŋenŋee he a laale geri-bala-bala aa venj.”

¹⁰ U bira bula piba a bul, “Di ma ne mua a juu taŋ kala, má juu dia-la niaa si cho ma wiaa a he dii-bala le halii di bua-la le ma si jaŋ lii taŋ-la le yi.

¹¹ Di ma mu taŋ kala, di ba po di ma sí juu a bi ma wialinj jegile nii, má kiele mu. Di ma lia, má kpesi ma naasinj hagila ta. Ba jaŋ jinj ari ba ŋaa wii ne a cheima.”

¹² U tinjba nii, ba lii a mu bul niaa le di ba birime a lii ba haacheba le.

¹³ Ba kiri jinjinj ma a yuge niaa le, ba lii. Ba jonj nuunj mua ma a bisa he nyanyal tinjŋaa le ba duori.

Jɔɔŋ Wia lii-foori-la suba

Mat. 14.1-12; Luuk 9.7-9

¹⁴ Nii ne Yesu yirin teeli lee-na kala. Kuoro Herod ma nii u wiaa. Niaa donsun si, “U ne n̄aa Jɔɔŋ, Wia lii-foori-la. Wia chisu suun le ne. Nii ne tii u ken dolun a nin̄aa wu-magilaa deenba.”

¹⁵ Ka donsun ma si u nage Ilaaja ne. Donsun ma si, “U n̄aa nii-la s̄ii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le ne ari faafaa nialin s̄ii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le nii.”

¹⁶ Kuoro Herod si nii u wiaa u bul, “Jɔɔŋ ne nii. U ne nii-la mi si n̄aa ba keri u nyun. U ne sii suun le nii.” Wii-la si tii u n̄aa ba keri u nyun ne n̄la:

¹⁷ Herod fa sie a mu jaa haal kubala. U yirin ne Herodias. U fa n̄aa u n̄aana Filip haala ne. U laa jaa.

¹⁸ Nii ne Jɔɔŋ fa bula pi Herod, “N̄ si ken n̄ n̄aana haala laa jaa nii, u bi wonbiin n̄aa.”

¹⁹ U si bul nii, Herodias na baaniin u nyun a chiche di ba kpu Jɔɔŋ.

²⁰ Nii ne Herod n̄aa ba kenu to dia. Ama u na Jɔɔŋ duu n̄aa tuo-pul tiina a nin̄aa wialin s̄ii to wonbiin. Nii ne tii u fifau a bibenu worun a bi che di ba kpuu. Wialin kala Jɔɔŋ si bula kperu ne, ari nii kala u ha cho duu jegile nii wialin u s̄ii bul.

²¹ Kuoro Herod che-lulun tapulun ne bira yie. Nii ne u sii a n̄aa kudiilee yuge a ken u kuori-biisin ari u laali-yuoro-hiasin ari Galilii kuhiasin kala, ba kala ko a hono didii kias.

²² Ba hono di Herodias tolo ne nii. U ku juu gugua. Herod ari nialin kala biben a chou. Nii

³³ Niaa yuge a naba a wuo jin di ba ne. Nii ne niaa lii tasin yuge a fá mu lee-la Yesu fa síi mu a laa sipaan yi dime.

³⁴ Ba ma ko a lii liin daboro le. Yesu si mu lii liin daboro-la le, u na ni-dan di ba hono gberu. Nennige kala kenu. Nialin nage piesee si bi pie-daara kene ne. U sii a dageba wiaa yuge.

³⁵⁻³⁶ Didaanin ku yi, u haritooro ko u teen a bula pu a bul, “Lerin deen naa girin ne. Ka wia fiela nla. Ta nialin di ba mu tasin ari bagisin si kpaga daha a mu yoo kudiilee a dii.”

³⁷ Di u si, “Má mu che kudiilee piba ba dii.” Ba piesu a bul, “Nin che di la ken siidi bui balia a kaa mu yoo kudiilee a kaa ko piba di ba dii?”

³⁸ U pieseba a bul, “Boroboro banme ne he dime? Má mu na.” Ba mu an miira ku bul, “Banon ne ari chenfilee balia.”

³⁹ Nii ne u bul di nialin kala tuu gulimo hon hon ya-felin nyun.

⁴⁰ Donsun hon zolo zolo, donsun ma mahin balia ari fii fii.

⁴¹ Nii ne u jon boroboro-la banon ari chenfilee balia-la a wula ben wia nyun an lolle Wia an kaa choge a pi u haritooro. Ba laa a kaa mu kpaa nialin. U saa jon chenfilee balia-la maa a kaa choge nii, ba kala dii.

⁴²⁻⁴³ Nu-kala dii a voge. Ka ba mu paa ku-kaanaa, boroboroba ari chenfilee-la si ka, a paa su sinsin fi ari balia.

⁴⁴ Nialin si dii kialin, ba tuon baalaa fa naa bui banon ne.

Yesu venj liinj nyunj
Mat. 14.22-33; Jooj 6.15-21

⁴⁵ Nii ne u lenj u haritooroo mu juu daboro a laa sipaanj duoro chol muga cholo a mu Betisaada. Ka u ta ni-danj-la ba viiri.

⁴⁶ U haritooroo mua, u mu jil peel kubala nyunj duu chuole Wia dime.

⁴⁷ Wia tuu juu di liinj daboro-la he liinj tutuobaaninj. Anj ka u dunđunja ha he muga niinj.

⁴⁸ Nii ne Yesu bee na di pelinj ka lu a po di liinj daboro-la si mu. Ba duori duori liinj daboro-la lol. Siipuuraa u sii a venj liinj nyunj a mumu a ku kpageba a chiche duu kieliba.

⁴⁹ Ba nau duu venj liinj nyunj. Ba si nau, ba biina di ni-dima ne. Fawullunj kenja, ba nmoo niinj.

⁵⁰ Nii ne u guu bula piba a bul, “Ma nyire ma boye. Mi-na ne. Ma si lenje di fawullunj kenja.”

⁵¹ U saa ku juu ba teenj liinj daboro-la le. Pel-la kere. U njaaba wu-kpunjperere.

⁵² Ba fa na Yesu duu kenj boroboro banonj a kpaa niaa bui banonj, ka ba ha bi u dolunj jin. Ba siao ha bi suro.

Yesu vaare nyanyal tinjaa Genezaret le
Mat. 14.34-36

⁵³ Nii ne ba chol a ku yi tanj kubala baa yire Genezaret a lii liinj daboro-la le anj kaa voo liinj niinj.

⁵⁴ Ba lii didere, di niaa jima ari Yesu ne.

⁵⁵ Ba mu duure ba tinteen kala a paa nyanyal tinḡaa ari ba bɔsunuḡ a kaa mu lee-na kala ba si nia di Yesu he.

⁵⁶ Lee-na kala Yesu si mua, ta-balaa koo ta-biisinḡ koo bagisinḡ, niaa yie paa ba nyanyal tinḡaa kaa juu yɔsunḡ tuɔḡ a sulu duu lenḡ ba digi u gerinḡ niipininḡ le. Di ba ne dige, ba yie duori ne.

7

Farisii tinḡaa ari Wia teninḡ kerichiba bul ba nyimmaba wonḡbiinḡ tonuḡ wiaa
Mat. 15.1-9

¹ Nii ne chee kubala nialinḡ ba sii yire Farisii tinḡaa ari Wia teninḡ kerichiba dɔḡsunḡ si lii Jerusalem kɔ, ba kala sii gire kɔ Yesu teenḡ.

² Ba kɔ di Yesu haritooroo dɔḡsunḡ hɔnɔ didii kiaa anḡ bi liinḡ somɔ. Ba si u nii ḡaa disinḡ ne.

³ Farisii tinḡaa ari Juu tinḡaa kala, ba bi kuḡ-kala ka dii, see di ba sɔḡ liinḡ, ari ba naabalimaba si dageba nii.

⁴ Di ba ne yɔɔ kiaa lii yɔbɔ ma kaa kɔ, ba bi dii, see di ba sɔḡ liinḡ. Ba kisinninḡ yuga. Ba kenḡ wonḡbii dɔḡ ne ba sii tiisi ba nyunyualusunḡ ari ba gbansinḡ ari ba hɔɔḡ pupoyee kala maa.

⁵ Nii ne ba ku piɛse Yesu a bul, “Bee ne tii ḡ haritooroo chichei la naabalimaba kisinninḡ le? Bee ne tii ba bi liinḡ somɔ anḡ didii kiaa?”

⁶ Nii ne u miira bula piba a bul, “Ma ḡaa kanḡfugi timma ne. Wialinḡ kala Azaaya fa sii bul, Wia Din-zɔḡ-la doluḡ le a tigema le ḡaa wutitii ne. Ba ḡmunḡse Wia teninḡ tuɔḡ ari u bul di Wia si,

'Niaa deenba keŋ niin ne a pipimi zile,
ka ba tuon liimi.

⁷ Ba yie chuolemi pei ne
aa dage nuhuobiine wenin
an bul di Wia ne bula.'

⁸ Nuhuobiine wenin ne maa to an via Wia niin
wiaa."

⁹ U bira si, "Ma keŋ wu-jimin a via Wia wenin
an tuto ma naabalimaba wonbiin. Ma sii nja
nii, ma kiaa simaa?

¹⁰ Moosis fa nmunsa a bul ari Wia si di n fa n
nyimma ari n naan, a bira nmunse di nuu ne sii
a bul wu-bomun a tige u nyimma koo u naan le,
di ba kpu tiina.

¹¹ Moosis fa nmunse nii ne. Ama ma-na si di
nuu ne keŋ kun a mage duu jono pe u nyimma
koo u naan le, tiina mu a bula piba, ku-la u fa si
jan jono peba le nja kun ne baa yire 'Kooban'.
U bubuon ne: Wia ne tiu. Nii wiaa u bi jan
jono piba."

¹² Nii ne Yesu bira bula piba a bul, "Ma bira
bi sei di nuu nja wii-kala pe u nyimma ari u
naan le.

¹³ Ma yie nja nii a via Wia niin wiaa an tuto
ma naabalimaba wonbiin a bira jonoo dage ma
hanbiisin maa. Wu-yiriba-la yuga ne ma sii
nja."

Kialin si keŋ disinnin

Mat. 15.10-20

¹⁴ Nii ne Yesu bira yire niaa ba ko. Ba si ko, u
bula piba a bul, "Ma kala jegili a nii worun.

15 Kuŋ-kala síi tuu ŋ tuoŋ bi disinninŋ kene. Ama wialinŋ si he ŋ tuoŋ a kuu lii, ba ne keŋ disinninŋ. [

16 Digilaa tinŋaa, má wuoli ma digilaa a nii.”]

17 U si bul nii deɛ, u mu juu dia aŋ leŋ nialinŋ. Nii ne u haritooro ku piesu namaga-la bubuoŋ.

18 Nii ne u pieseba, “Ma ha bi wu-jiminŋ keneɛ? Ma bi jinŋ ari nuu ne dii kuŋ, u bi jaŋ wuo ŋaa u keŋ disinninŋ?

19 N ne dii kuŋ nii, u bi ŋ tuoŋ ka tuu see ŋ luoruŋ, a bira to ŋ yaraa lii.” (U dageba nii ari kudiilee kisinŋ bira tuo.)

20 Nii ne u bul, “Wialinŋ kala si he ŋ tuoŋ a kuu lii, ba ne keŋ disinninŋ.

21 N tuoŋ le ne ŋ yie biine wu-boŋŋoo ŋaaninŋ a ŋinŋaa ba-choruŋ ari ha-choruŋ wu-ŋaalaa, a gigaa niaa kiaa, a bira kpukpu niaa, a chiche niaa haalaa,

22 a bira cho ŋ keŋ niaa kiaa lilaa, a ŋinŋaa wu-boŋ-na kala, a ŋmuŋmoo niaa puo, a ŋaa wialinŋ kala si bi maga di ŋ ŋaa. N yaraa ma bibieri niaa le. N yie chichei niaa yirinŋ maa, a bibigisi ŋ titia le, a ŋaa ni-yaari.

23 Wu-boŋŋoo deenba kala yie lii ŋ tuoŋ ne a keŋ disinninŋ.”

24 Nii ne Yesu sii a lii dime a mu Taya ari Saadoŋ tinŋteenŋ a mu juu faa dia kubala le a bi che di nuu-kala jinŋ u wiaa, ka ba via aŋ jinŋ.

Siiria tinŋaa haala ŋaa yarida

Mat. 15.21-28

25-26 Haal kubala ne he dime. U ŋaa nuhuoru ne a lii Foniisia taŋ-la si he Siiria tinŋteenŋ le. U

yiikoro ɲaa Giriik. Jiŋ-bɔŋ nɛ fa kɛŋ u tolo. Nii nɛ u nii Yesu wiaa a sii kɔ a tuu tel u naasiŋ lɛ a sulu duu kiri jiŋ-bɔŋ-la u bie lɛ.

²⁷ Yesu piɛsu, “N nɛ kɛŋ haŋbiisiŋ, ɲ jaŋ joŋ ba kudiilee a pi va-biisiŋ? Ai, ɲ laa sipaan ɲaa kudiilee pi ɲ haŋbiisiŋ nɛ di ba dii. Ba nɛ die aŋ ka, ɲ saa joŋo pi vahiŋ.”

²⁸ Haal-la si, “Wutitii nɛ, mi Tiina. N bi jaŋ joŋ haŋbiisiŋ kudiilee a pi vahiŋ. Ama haŋbiisi-la sii dii kialin, kialin si tel tinteen nɛ, vahi-la ma jaŋ paa dii.”

²⁹ Nii nɛ Yesu bula pi haal-la a bul, “A tin ɲ si bul wiŋ deen wiaa, jiŋ-bɔŋ-la lii ɲ tolo lɛ nɛ. Mu dia.”

³⁰ Haal-la viiri. U mua di u bile pina. Jiŋ-bɔŋ-la liiu lɛ.

Yesu vaare taŋiŋ

³¹ Nii nɛ Yesu miira lii Taya tinteen lɛ a mu to Saadɔŋ ari tasiŋ fii tinteen a mu yi Galilii muga.

³² Nii nɛ di taŋiŋ hɛ dime. Ba kɛnu kaa kɔ a sul Yesu duu joŋ u nisiŋ danu lɛ.

³³ Yesu kɛnu kaa lii niaa tuɔŋ. Ba dunduna balia hɔŋ. Nii nɛ u joŋ u neniee a kaa mu tuu u digilaa lɛ a tu nantɔruŋ hɛ u neŋdelimiŋ lɛ,

³⁴ aŋ beŋ wia nyuŋ aŋ faasa wiesi fir aŋ bul baal-la lɛ, “Efata.” Efata bubuɔŋ nɛ: Kaa suri.

³⁵ Baal-la digilaa suri. U neŋdelimiŋ ma birime. U bubul wiaa woruŋ.

³⁶ Nii nɛ Yesu bula pi nialiŋ ari siifesiŋ di ba sí wiŋ deen bula pi nuu-kala. Nii titia u sisi di ba sí wii-la bula pi niaa, ɲii titia nɛ ba ma fiɛɛe sii a bul wii-la gaara bal.

³⁷ Nialinj kala si nii wii-la, ba hiriki a bul,
 “Wii-na kala ne u njjaa woruj. U paala njaa
 taninj digilaa suri ne u ninii wiaa a bubul wiaa.”

8

Yesu pi niaa bui banɛɛ kudiilee

Mat. 15.32-39

¹ Ni-danj bira ku hilimi bua kubala le. Tapulii
 kubala, ba bira bi kudiilee kenɛ di ba dii. Nii ne
 Yesu yire u haritooroo a bula piba,

² “Mi bej niaa deenba, nennige kenmi ne. Ba
 he mi teen tapulaa batori ne njla, ba bi kudiilee
 na di ba dii.

³ Di ba ne bi kuj-kala die, ka di mi bul di ba
 viiri, ba jan mu yiegi wonbiinj le. Ba dɔnsuj ma
 lii di-bolii ne.”

⁴ Nii ne u haritooroo piesu, “Eɛ ne njan njaa a
 na kudiilee di niaa deenba kala dii girinj deenj
 tuɔj?”

⁵ U piesɛba, “Boroboroba banmɛɛ ne he
 dime?” Ba si, “Kiaa balipe ne.”

⁶ Nii ne u njaa nialinj tuu honj tinteen. Ka u
 jonj boroboroba-la balipe a lolle Wia, anj kaa
 chɔge chɔge, a pi u haritooroo di ba laa kpa
 nialinj. Ba laa kpaaba.

⁷ Di ba kenj chenfilii-biisinj ma mua. U jonba
 maa a chuole Wia anj njaa u haritooroo laa kpa
 nialinj.

⁸ Nuu-kala dii a vɔge. Ka ba paa
 ku-kaan-biisinj a su sinsinj balipe.

⁹ Nialinj fa si dii kialinj, ba yi bui banɛɛ.

¹⁰ Nii ne u taba anj kenj u haritooroo ba mu
 juu liinj daboro a mu Dalimanuuta tinteen.

Farisii tinɲaa ka che di Yesu dage u doluɲ

Mat. 16.1-4

¹¹ Nii ne Farisii tinɲaa doɲsunɲ sii ko aa che di ba magise Yesu a ku kenɲ wiaa lilere a bul, “N si kenɲ doluɲ, ɲaa wu-magil di la na a jinɲ ari ɲ dol-la lii Wia ne.”

¹² Yesu tuɔɲ chei. U faasa wiesi. Nii ne u piɛseba, “Ma lɛɛɛ niaa deenba, beɛ ne tii ma yie chiche di mi dage mi doluɲ? Wutitii, mi bulaa pima, mi bi jaɲ ɲaa wu-magil kala di ma lɛɛɛ niaa deenba na.”

¹³ Nii ne u lenba aɲ miira juu liiɲ daboro a duoro chol muga cholo.

Yesu bul wiaa a mu tige Farisii tinɲaa ari Herɔd lɛ.

Mat. 16.5-12

¹⁴ Yesu ari u haritooro si duoro chol muga cholo ɲii, u haritooro liisi ari ba yu ba kudiilee ta, aɲ ka boroboro kubala, u he liiɲ daboro lɛ.

¹⁵ Nii ne Yesu bul ari siifɛsiɲ di ba pɔ ba titia lɛ ari Farisii tinɲaa ari Herɔd lɛ. U di ba nage si-buruɲ ne. Di ɲ joɲo he kuɲ-kala lɛ, u yie puɔre ne.

¹⁶ U si bul ɲii, ba hoɲo vuvuure a bul, “La bi boroboro kene, ɲii ne tii u bul ɲii.”

¹⁷ Yesu jinɲ ba sii vuure wii-la a piɛseba, “Beɛ ne tii ma hoɲo vuure a bul, ‘La bi boroboro kene?’ Ma ha bi wu-jimiɲ keneɛ? Eɛ ne ma tuɔɲ dol ɲii?”

¹⁸ Ma kenɲ siaa ne, ba bi naa? Ma kenɲ digilaa ne, ba bi nii? Ma bi wii-la liisee?

¹⁹ Mi joɲ boroboroba banɔɲ a choɲo kpaa baalaa bui banɔɲ. Ma si paa ku-kaanaa, siɲsiɲ

banmɛɛ nɛ ma paa su?” Ba si, “Sinsin fii ari balia.”

²⁰ U bira piɛɛba, “Mi si jon boroboroba balipe a chogɔ kpaa niaa bui banɛɛ, ma si paa ku-kaanaa, sinsin banmɛɛ nɛ ma paa su?” Ba si sinsin balipe nɛ.

²¹ Nii nɛ u piɛɛba, “Ma saa ha bi wu-jimin kenɛɛ?”

Yesu vaare nyulima Betisaada le

²² Yesu ari u haritooro bira ku yi tan kubala baa yire Betisaada. Nii nɛ niaa donsun sii a ken nyulun kubala a kaa ko a sul Yesu duu jon u nisin a digu.

²³ U ken nyulun-la nisin le a lɛru lii tan-la tuon a tu nanɗuɔrun he u siaa le a jon u nisaa danu le an piɛsu di uu na lerin nɛɛ?

²⁴ U ben lerin an bul, “Mii na niaa nɛ, ama ba nage tiisin nɛ aa gollɛ.”

²⁵ Nii nɛ Yesu miira ken u nisaa dan u siaa le. Baal-la faasa chaare siaa worun a na kun-kun-kala worun. U siaa bira nina.

²⁶ Nii nɛ Yesu bula pu duu bira si tan-la tuon juu, duu mu u jan.

Piita si di Yesu nɛ ŋaa Kirisito

Mat. 16.13-20; Luuk 9.18-21

²⁷ Yesu ari u haritooro bira sii lee-la a mumu Sizariya Filipa tinteen. Ba sii mu nii, Yesu piɛɛ u haritooro a bul, “Kubɛɛ nɛ niaa si di mi ŋaa?”

²⁸ Ba si, “Donsun si di ŋaa Jon nɛ, Wia lii-foori-la. Donsun ma si di ŋ nɛ ŋaa Ilaaja, nii-la fa sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le

nε. Dɔŋsuŋ ma si di η nε ηaa nialɪŋ sɪi bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lε dɔŋɔ nε.”

²⁹ Nii nε Yesu bira piεε u haritooroo maa a bul, “Ka ma maa, ma si mi ηaa kubεε nε?” Piita si, “N η nε ηaa Kirisito, nii-la Wia si liisa.”

³⁰ Piita si bul ηii, Yesu bula piba ari siifiesɪŋ di ba pɔ di ba sɪ wii-la bula pi nuu-kala.

*Yesu bul ηii u si jaŋ na hεεŋ aŋ pε suu
Mat. 16.21-28; Luuk 9.22-29*

³¹ Nii nε Yesu didage u haritooro-la a bul, “Mi-na, Nuhuobiine Bie, mi jaŋ na hεεŋ woruŋ. Kuhiasɪŋ ari nialɪŋ si kpu pusuŋ pipi Wia kuhiasɪŋ ari Wia tenɪŋ kerichiba, ba kala jaŋ viami aŋ ηaa di ba kpumi. Di ba nε kpumi, mi jaŋ ηaa tapulaa batori aŋ bira sii suuŋ lε.”

³² U chaasa bul wiɪŋ deεŋ nε piba. Nii nε Piita kenu kaa suusa lii, a kpiau lε, a bul u teen ari u sɪ ηii bul, u bi woruŋ bula.

³³ Nii nε Yesu birime u haritooroo teen aŋ kpia Piita lε a bul, “Sitaani, mu dime. Wialɪŋ η sɪi bul, nuhuobiine wonɔbiɪŋ nε, Wia wonɔbiɪŋ dee.”

³⁴ Nii nε u yire u haritooroo ari nialɪŋ kala di ba kɔ a bula piba a bul, “Di nuu-kala nɪi che duu tomi, see duu via u titia wonɔbiɪŋ aŋ jɔŋ u daa-gεεε baase a tomi.

³⁵ Nii-la kala sɪi che duu laa u miisɪŋ, u jaŋ via u miisɪŋ ta. Ama nii-la si via u miisɪŋ ta a tiŋ mi wiaa ari Wia wu-zɔmɔ-la wiaa, u jaŋ sene laa u miisɪŋ.

³⁶ Di η nε dii dunia kala aŋ bi miisɪŋ kene, bεε kuŋ nyuurii nε η na?

³⁷ Dunia deenɛ lɛ, bɛɛ kunɛ nɛ saa ɲ jaŋ wuo kaa yoo laa ɲ miisinɛ?

³⁸ Ma lɛɛɛ ni-bɔŋŋoo deenba, ma yie fifá hiisinɛ a tinɛ mi wiaa ari mi wu-bulaa lɛ. Ama chɛɛ kubala mi-na Nuhuobiine Bie, mi jaŋ kɔ a chaanɛ, ari mi Nyimma si chaanɛ ɲii. Mi jaŋ kenɛ Wia tinɛdaaraa di la kala kɔ. Bua-la lɛ nɛ, nii-la si fá mi hiisinɛ, mi ma jaŋ fáu hiisinɛ.”

9

¹ ɲii nɛ Yesu bira bula pi u haritooro-la a bul, “Wutitii nɛ mi bulaa pima, niaa dɔŋsunɛ hɛ dimɛ, ba bi jaŋ suu, see di ba na Wia kuorii-la china dɛrɛ ari dolunɛ, ka di ba-na suu.”

Yesu birima

Mat. 17.1-13; Luuk 9.28-36

² Tapulaa balidu si ku bal, Yesu kenɛ Piita ari Jeems ari Joɔŋ, ba dunɛdunɛ, a kaa mu jil peel-bal kubala nyunɛ. Ba beŋ ba sipaanɛ a na Yesu duu birima.

³ U genninɛ kala pulle kinɛkenɛ a tutul. Geri-chɛsɛru kala bi jaŋ wuo chɛsɛ genninɛ di ba pulla nage ɲii.

⁴ Ilaaja ari Moosis ku lii ba sipaanɛ a china bubul wiaa Yesu teenɛ.

⁵ ɲii nɛ Piita bula pi Yesu a bul, “La kuhianɛ, u ɲaa wu-zɔŋ nɛ ari la si hɛ daha. Lenɛ di la hɛ lɛŋŋɛɛ batori, di ɲ kenɛ dɔŋɔ, di Moosis ma kenɛ dɔŋɔ, di Ilaaja ma kenɛ dɔŋɔ.”

⁶ Fawullunɛ fa kenɛba nɛ worunɛ. ɲii nɛ tii u bul ɲii. U bi jinɛ wii-la kala u si jaŋ bul.

⁷ Njii ne duonbilingbaanij ku toba. Ka yiikoro kubala lii duonbilingbaan-la tuon a bubul, “Mi Bii-choolun ne nla. Má jegile nii u teenj.”

⁸ Ba nii yiikoro deenj a miira daase. Ba bi nuu-kala na see Yesu dunduna.

⁹ Ba si lii peel-la nyun kuu tuu, njii ne Yesu bula piba a bul, “Mi bí che di ma bul wii-la ma si na, see di mi-na, Nuhuobiine Bie sii suun le.”

¹⁰ Njii ne ba sei a ken wii-la ba tuon an pipiese donjo, “U si jan sii suun le, u bubuon ne bee?”

¹¹ Njii ne ba piese Yesu, “Bee ne tii Wia tenij kerichiba bul ari Ilaaja ne jan laa sipaan ko, an ka di Wia Bie-na ko?”

¹² U bula piba a bul, “Wutitii, Ilaaja jan sene laa sipaan ko a ken kun-kala wasa bil. Ba saa nmunsa bil Wia tenij tuon a mu tige Nuhuobiine Bie le duu jan na heen kinken, di ba jan benu a nage ni-pei. Bee ne tii ba nmunse nii?”

¹³ Leele mi jan bula pima ari Ilaaja paala ko ne. Ba naau njii kala ba sii che. Ba fa nmunse njii ne a tigeu le Wia tenij tuonj.”

*Yesu kiri jijn-bomun bie le
Mat. 17.14-21; Luuk 9.37-43*

¹⁴ Ba si ku yi haritooro ku-kaana-la di niaa yuga a hilimi dime. Ba di Wia tenij kerichiba ken wiaa lile.

¹⁵ Nialij si na Yesu duu ko, ba guu hiriki a sii fá a mu chemu a chuolu.

¹⁶ Njii ne u pieseba, “Wu-bee ne ma hilimi njii a kaa lile?”

¹⁷ Nialij donjo bul, “La kuhianj, mi bie ne mi kaa ko n teenj. Jijn-bon ne kenu. U birime tanj.

18 U yie ku kenu u tuu tel tinteen, nantuo-funfuga to u niin, u chichan u nyilaa a teriki. La saa sul η haritooroo di ba kiri jin-bon-la u ε, ama ba bi wuo kiri.”

19 Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ma λελε niaa, ma bi yarida kene. Εε ne mi jan nyalime a dieni ma teen? Má ken bile kaa ko mi teen.”

20 Nii ne ba ken bile kaa ko u teen. Jin-bon-la si ku na Yesu, u ken bile teriki, u tuu tel tinteen a bibilimi, nantuo-funfuga-la ku to u niin.

21 Nii ne Yesu piese u nyimma, “Che bee ne u suomi u le?” U si, “U hanbiirin kala le ne u suomi.”

22 Bua dono u yie jonu a lulo nyinin le ari liin le a chiche duu kpuu. N-na si wuo wii-na kala njjaa, fala nennige an pela le.”

23 Nii ne Yesu si di nii-la kala si nja yarida, u jan wuo nja wii-na kala.

24 Nii ne bile nyimma sii chin a faasa bubunsi, “Mi nja yarida, ama u bi yuge. Pemi le di mi yarida yuge.”

25 Ba si china bubul nii, niaa yuga a fa ku hilimi. Yesu ku na a bula pi jin-bon-la ari siifiesin a bul, “Jin-tan, mi ne bula di η len bile. Pupo di η maachie bira suu ken.”

26 Jin-bon-la chiire an kenu teriki a ku lenu, ka bile nage duu suba. Nalin jesin kala bul di bile suba ne.

27 Ama Yesu mu ken u nisin le u sii chin.

28 Nii ne Yesu ari u haritooroo juu dia. Ba luora piesu, “Bee ne tii la-na bi jin-bon-la wuo kiri?”

29 U bula piba, “Nuu-kala bi jin-bon-la si nage

ɲii wuo kire tita, see u chuolɛ Wia woruɲ.”

Yesu bira bul u suuɲ wiaa.

Mat. 17.22-23; Luuk 9.43-45

³⁰ ɲii nɛ ba sii lii lee-la a mu to Galilii tinteenɲ. Yesu bi cho di nuu-kala jin lee-la u si hɛ,

³¹ bɛɛ wiaa uu dage u haritooroo nɛ ari ba jan kɛɲ u-na, Nuhuobiine Bie a hɛ niaa nisin lɛ di ba kpuu, ka duu sii suuɲ lɛ tapulaa batori chɛɛɲ a kɛɲ miisinɲ.

³² Ama ba fa bi jin wii-la u si bula bubuɔɲ aɲ fifá fawulluɲ di ba piesu.

Yesu haritooroo chɛ di ba jin ba tuɔɲ kuhianɲ

Mat. 18.1-5; Luuk 9.46-48

³³ ɲii nɛ ba sii kɔ Kapenam. Ba si juu dia, Yesu piese u haritooro-la a bul, “Bɛɛ kuɲ nɛ ma fa kaa lilere wonɲiinɲ lɛ ɲii?”

³⁴ ɲii nɛ ba tɔrɛ ba niinɲ, bɛɛ wiaa ba fa kɛɲ ba tuɔɲ kuhianɲ wiaa nɛ lilere wonɲiinɲ lɛ.

³⁵ ɲii nɛ Yesu hɔɲ aɲ yire u haritooro-la fii ari balia a bula piba, “Nii-la síi chɛ duu ɲaa ma tuɔɲ kuhianɲ, see duu ku ɲaa ma tuɔɲ hanɲbie a timaa pi ma kala!”

³⁶ ɲii nɛ u kɛɲ bii-bie a kaa ku bil ba tutuɔbaaninɲ a guoru aɲ bula piba a bul,

³⁷ “Di nuu nɛ kɛɲ bii-bie deen dɔɲɔ woruɲ a tinɲ mi wiaa, mi nɛ u kɛɲ woruɲ ɲii. Nii-la ma kala si kɛɲmi woruɲ, mi dunɲuɲa dee u kɛɲ woruɲ ɲii. Nii-la si tinɲmi ma nɛ u kɛɲ woruɲ ɲii.”

Baala kiri jin-bɔɲɲɔɔ Yesu doluɲ lɛ

Luuk 9.49-50

³⁸ Nii ne Joon bula pi Yesu a bul, “La kuhian, la na baal kubala duu kiri jin-bonjon niaa le n dolun le. La kiru duu si nii naa, bee wiaa u bi la donjon naa.”

³⁹ Ama Yesu bula piba a bul, “Duu nii naa nii, ma bira si kiru. Di nuu ne naa wu-kpunkpere kala mi dolun le, u chie bira bi jan chei mi yirin.

⁴⁰ Nii-la kala si bi la harin lia, u naa la donjon ne.

⁴¹ Wutitii mi bulaa pima, nii-la kala si jon gbanja ari liin a pima a tin ma sii tomi wiaa, u jan laa u time.

Wialin si jan kenin he haache le

Mat. 18.6-9; Luuk 17.1-2

⁴² Nii-la kala si na hanbiisi-la sii tomi donjon a nyisu duu naa wu-bomun, u maga di ba jon nomun a voo laale u banja le a jonu yuo he muga tuon. Di ba ne naa nii, u ne jan kpia u si weye.

⁴³ Di n nisin nii che duu kenin he haache le, kere ta. N si jan juu Wia kuorii-la tuon ari na-kuun, u ne kpia n si ken na-pilimee an juu Wia nyinin. Lee-la nyin-la bi jan dise. [

⁴⁴ Lee-la nanchuolaa jan dii n yaraa deen deen a bi jan suu, ka nyin-la ma bi jan dise.]

⁴⁵ Di n naan nii che u kenin he haache le, kere ta. N si jan juu Wia kuorii-la tuon ari naa-kuun, u ne kpia ba si jan jonun yuo he Wia nyinin le ari naa-pilimee. [

⁴⁶ Lee-la nanchuolaa jan dii n yaraa deen deen a bi jan suu, ka nyin-la ma bi jan dise.]

⁴⁷ Di n siin nii che duu kenin he haache le, liisa ta. N si jan juu Wia kuorii-la tuon ari

sii-togo, u ne kpia ba si jonun yuo he Wia nyiniŋ le ari siaa balia.

⁴⁸ Lee-la nan̄chuolaa jaŋ dii ŋ yaraa deen deen a bi jaŋ suu, ka nyiŋ-la ma bi jaŋ dise.

⁴⁹ Wia jaŋ leŋ di ŋ na heeŋ aŋ-na na wu-zomun̄.

⁵⁰ Yisiŋ sima, ama di u ne sebiŋe, ŋ bira bi jaŋ wuo ŋaa duu siŋ. Má leŋ di ma tuosaa siŋ, ari yisiŋ si sima nii, aŋ leŋ di ma kala keŋ nii-bala.”

10

*Yesu dage niaa di ba sí ba haalaa via
Mat. 19.1-12; Luuk 16.18*

¹ Nii ne Yesu sii a lii dime a mu Judiya tin̄teen a chol Joɔdaŋ fuo-la. Ni-daŋ bira hilimi u teen. U bira dageba ari u si yie dageba nii.

² Nii ne Farisii tin̄ŋaa doŋsun̄ ma sii ko u teen a chiche di ba magisu a piestu a bul, “Ŋ si via ŋ haala, u keŋ won̄biin̄ nee?”

³ Yesu miira piŋseba, “Ee ne Moosis dagema di ma tuto?”

⁴ Ba bul, “Moosis si di baala ní che u via u haala, duu laa sipaan̄ a ŋmun̄se teniŋ a pi haal-la aŋ-na viau.”

⁵ Yesu bula piba a bul, “Ma tuon̄ dolie, nii ne tii Moosis ŋmun̄se nii pima.

⁶ Ama Wia si bugumo ŋaa dunia, nialiŋ u si ŋaa, ba ŋaa baal ari haal ne.

⁷ Nii ne baal-la jaŋ leŋ u nyimma ari u naan̄ dia [aŋ ka ba di u haala mere doŋo le].

⁸ Niaa deen̄ba balia jaŋ keŋ chal-bala. Ba bira bi jaŋ ŋaa niaa balia, see kubala.

⁹ Nialin saa Wia si kaa mere dɔŋɔ ɛ, u bi maga di nuhuobiine kaa pɔɛ.”

¹⁰ Yesu ari u haritooro miira sii juu dia. Nii ne ba bira piesu wiin deen.

¹¹ U bula piba, “Baal-la-na kala si via u haala an bira jaa dɔŋɔ, u tiina naa haal-la juu Wia haache ɛ ne.

¹² Di haala ma ne via u bala an ma bira mu jaa baal dɔŋ, u ma naa baal-la juu Wia haache ɛ ne.”

Yesu jon nisin dan hanbiisin ɛ
Mat. 19.13-15; Luuk 18.15-17

¹³ Niaa sii ko Yesu teen a ken ba hanbiisin kaa ko, duu jon u nisin danba ɛ di Wia peba ɛ. Nii ne u haritooro-la kpiaba ɛ.

¹⁴ Yesu si na nii, u na baani u haritooro-la nyun a bula piba a bul, “Ma len di hanbiisi-la ko mi teen. Ma siba kiru. Niaa deenba yiri ne he Wia kuorii-la tuon.

¹⁵ Wutitii ne, mi bulaa pima, di n bi Wia to a nage hanbie si yie to u nyimma ari u naan nii, n bi jan wuo juu Wia kuorii-la tuon.”

¹⁶ Nii ne u jon hanbiisi-la a nɔge, a jon u nisin danba ɛ, a chuɔɛ Wia pipiba di Wia peba ɛ.

Baal-la si ken kaa ko Yesu teen
Mat. 19.16-30; Luuk 18.18-30

¹⁷ Yesu bira sie duu ven wonbiin. Baal kubala fa ku kpirimi u sipaan a piesu, “Mi kuhia-zomun, ee ne mi jan naa a ken miisi-la si bi dere?”

18 Yesu piɛsu, “Bɛɛ nɛ tii ŋ yiremi kuhia-zomun? Nuukala bi zɔŋ see Wia dundunɔ.

19 Na ŋ jin wialin Wia si leŋe ba ŋmunsa bil di niaa tuto. Ba nɛ ŋla: Sí niaa kpu, sí ŋ dɔŋɔ tiina haala chɛ, sí gaa, di ŋ ŋaa danɔsia wii lɛ, sí wiaa nyia. Sí nuukala kun girima laa. Fifá ŋ nyimma ari ŋ naanɔ.”

20 Nii nɛ baal-la bula pi Yesu, “Mi kuhian, mi to wiaa deɛnba kala mi hanɔbiirin lɛ nɛ.”

21 Nii nɛ Yesu nyilimi u siaa lɛ a chou an bula pu, “Wu-bala nɛ ka, ŋ ha bi ŋaa. Jon ŋ kiaa kala yalle a jon moribie-la a pi summoo an ku tomi. N nɛ ŋaa nii, ŋ jan keŋ kiaa Wia-jan lɛ.”

22 Yesu si bul nii, u ŋaa baal-la siaa biri, bɛɛ wiaa u keŋ kiaa nɛ worun. U tuon chei, u sii viiri.

23 Nii nɛ Yesu beŋ niaa an miira bula pi u haritooro-la a bul, “U ŋaa wu-duo nɛ ari nialin si keŋ kiaa si jan wuo juu Wia kuorii-la tuon.”

24 U bul nii, u haritooro-la hiriki. U saa miira bula piba a bul, “Mi nanɔɔnsun, u ŋaa wu-duo nɛ ari nialin si keŋ kiaa si jan juu Wia kuorii-la tuon.

25 U bi hei ari bunɔtanɔ si jan wuo to geri-hemin buon lii ari u si heyɛ nii nii-la si keŋ kiaa si jan wuo juu Wia kuorii-la tuon.”

26 Yesu si bul nii, u haritooro-la faasa hiriki a pipiese dɔŋɔ, “U nɛ nage nii, kubɛɛ nɛ saa Wia jan laa ta?”

27 Yesu miira beŋba an bul, “Wii-la si jan kperi nuhuobiine, u bi Wia wuo kperi. Wia wuo wii-kala ŋaa nɛ.”

²⁸ Nii ne Piita bula pu a bul, “Na, la-na lenj la kuŋ-kala ne aŋ tuto ŋ hariŋ.”

²⁹ Yesu bula pu a bul, “Wutitii ne, ma lenj ma kiasa kala ne aŋ tutomi. Mi saa jaŋ bula pima, nii-la kala si jaŋ wuo lenj u dia koo u naanbiirin koo u naaŋ koo u nyimma koo u biirin koo u bagisin mi wiaa ari Wia wu-zomɔ-la wiaa,

³⁰ u tiina jaŋ bira na diisin ari naanbiirin ari naanba ari biirin ari bagisin naansiin zolo dunia deenj ɛ. Ba ma jaŋ to u naasinj dudogisu. Di u ne ku suu, u ma jaŋ na miisi-la si bi deɛ.

³¹ Ama kuhiasin yuga si jaŋ birime hanbiisin. Hanbiisin ma yuga si jaŋ birime kuhiasin.”

Yesu bira bul u suuŋ wiaa.

Mat. 20.17-19; Luuk 18.31-34

³² Yesu si bul nii di ba he wonbiin le ne aa mu Jerusalem. Yesu laa ba sipaanj. U haritooro hiriki, fawullun ma keŋ nialin donsun sii to ba hariŋ. Nii ne Yesu keŋ u haritooro dunduŋa a suusa lii, a bula piba wii-la kala niaa si jaŋ ŋaau le a bul,

³³ “Má jegili mi teenj. Laa mu Jerusalem ne. Di la ne yi dime, ba jaŋ keŋ mi-na Nuhuobiine Bie kaa mu pi nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Wia tenin kerichiba. Ba jaŋ dii mi sariya a bul di u maga di mi suu ne, aŋ keŋmi kaa mu he nialin si bi juu tinŋaa ŋaa nisin le di ba kpumi.

³⁴ Ba jaŋ monmi a jaŋ tu nanjuorun ma hemi le. Ba jaŋ viiremi aŋ kpumi maa, ka di mi sii suuŋ le tapulaa batori cheenj.”

Jeems ari Jooŋ sul Yesu aa che di-honun Wia teenj
Mat. 20.20-28

35 Nii ne Jeems ari Joon sii. Ba fa nna Zebidii biirin ne a mu Yesu teen a bula pu a bul, “La kuhian, laa sulun di n nna wii ne a pila.”

36 Nii ne Yesu pieseba a bul, “Wu-bee ne maa che di mi nna pima?”

37 Ba bul, “N si jan dii Wia kuorii-la a ken yirin a hon n kuori-kpasa nyun, len la nna n bubun huhonno, di dono hon n na-diin, di dono ma hon n na-gua.”

38 Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ma bi jin ku-la ma sii che. Ma jan wuo nyalima na hee-la mi si jan naa? Ma jan wuo fo Wii-chuele liin ari ba si jan fomi nii koo?”

39 Ba si, “Oo, la jan wuo.” Nii ne Yesu bula piba a bul, “Wutitii ne ma bul. Hee-la mi si jan na, u-na ma ma jan na. Ba si jan fomi Wii-chuele liin nii, ba jan foma ma nii.

40 Ama mi na-diin ari mi na-gua huhonno-la, mi dee bi jan tuoseba. Wia ne jan liiseba di ba hon dime.”

41 Yesu haritooro fii-la si ka nii Jeems ari Joon si bul wii-la, ba na baanin ba nyun.

42 Nii ne Yesu yire u haritooro kala. Ba mu u teen. U bula piba a bul, “Ma jin nialin si nna nialin si bi Juu tinnaa nna kuoro, a fa mage di ba ben niaa worun, an ka ba via an hon ba nyun. Ba kuhian ma kenba dolun.

43 Ama u bi maga di ma njnaa nii. Ma tun nii-la sii che u nna ma kuhian, u maga duu ne tin tinnaa pipima.

44 Ma tun nii-la sii che u nna ma tun kuoro, u maga duu ne nna ma tun yomo.

⁴⁵ Mi-na Nuhuobiine Bie, mi bi kɔ di mi che niaa di ba tima pimi, mi kɔ di mi-na tima piba, a suu, a laa niaa miisaa yuge ta a piba ne.”

Yesu vaare nyulima

Mat. 20.29-34; Luuk 18.35-43

⁴⁶ Nii ne ba ku yi taŋ kubala baa yire Jeriko. Ni-daŋ ku hilimi a toba. Ba kala kuu lii dime di nyulima hoŋ woŋbiin niin. U ŋaa sullu ne. U yirin ne Batimeyas a ŋaa Timeyas bie.

⁴⁷ U nia di Yesu si lii Nazaret nii kɔ. U si nii nii, u faasa yire a bula pu a bul, “Yesu, Devit nihin, fami nennige.”

⁴⁸ Niaa yuga a kpiau le duu keŋ goŋ, ama u faasa yire a kii nii a bul, “Yesu, Devit nihin, fami nennige.”

⁴⁹ Nii ne Yesu chin aŋ bul di ba yiru duu kɔ. Nii ne ba yire nyulun-la a bula pu a bul, “Nyire ŋ boye aŋ sii kɔ. Uu yirin ne.”

⁵⁰ U si nii nii, u wuri u geri-balin ta aŋ sii fula mu yi Yesu.

⁵¹ Nii ne Yesu piɛsu, “Bee kuŋ ne ŋ che mi ŋaa a pin?” Nii ne u bula pu, “Mi kuhian, len di mi siaa suri di mi nina.”

⁵² Nii ne Yesu bula pu a bul, “N yarida ne ŋaa ŋ duori. Mumu.”

Nii ne u siaa guu suri, u tuto Yesu harin.

11

Yesu juu Jerusalem

Mat. 21.1-11; Luuk 19.28-40; Joŋ 12.12-19

¹ Njii ne Yesu ari u haritooro-la sii mumu Jerusalem. Ba ku yi Betifagi ari Betani diirin, a ku yi peel kubala baa yire Oliv.

² Njii ne Yesu liise u haritooro balia a tinba a bula piba a bul, "Má mu tan-la si he ma sipaan. Di ma ne mua, ma jan na kaku-bie di ba voo bil. Nu-kala ha buu jila. Má puri a kaa ko.

³ Di ma ní puru, di ba piesema a bul di bee ne tii maa puri, má bul di 'la Tiina ní che. U ne si la puro kaa ko. La jan miira kenu kaa ko lele.' "

⁴ Ba to wonbiin bibal di ba voo kaku-bie a kii dia kubala boinniin. Ba mu di ba puri.

⁵ Ba sí puri kaku-bie-la, di niaa dɔnsun chin dime a pieseba, "Bee ne tii maa puri kaku-bie-la?"

⁶ Njii ne ba bul wialin kala Yesu si si di ba bul. Ba si bul nii, ba len ba puro mu.

⁷ Ba ken kaku-bie-la kaa mu pi Yesu a wuri ba genniin a dan kaku-bie-la nyun. Yesu jila hon.

⁸ Dɔnsun ma jon ba genniin a jere wonbiin le. Dɔnsun ma keripiparin a ma kaa lii jere wonbiin le duu viven.

⁹ Niaa dɔnsun he u sipaan. Dɔnsun maa to u harin. Ba kala faasaa naa gon a bubul, "Tabarikala! Wia jan pe baala deen síi ko la Tiina Wia dolun le.

¹⁰ La naabalima Devit kuorii-la sii ko. Wia jan peu le duu ko. Má len di la denne Wia."

¹¹ Njii ne Yesu mu Jerusalem a mu juu Wia-dia a ben kialin kala si he dime. U bene dere di tan bire. Njii ne ba di u haritooro-la fii ari balia miira mu Betani a mu chua dime.

nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Wia tenin kerichiba. Ba chiche di ba kpuu.

¹⁹ Didaanin si yie, Yesu ari u haritooroo lii taŋ-la le di ba mu pin.

Yesu dage tutogo-la suun bubuon

Mat. 21.20-22

²⁰ Chichuo-fieŋa ba jon wonbiin aa ven, a bira na tutogo-la duu kala suba a tuu ken u naapoloo pe.

²¹ Nii ne Piita liisi wii-la Yesu si bul tia-la le a bula pi Yesu a bul, “La kuhian, bee na tia-la le ŋ si kaliba he, u suba ne.”

²² Nii ne Yesu bula piba a bul, “Maŋa yarida ari Wia.

²³ Wutitii ne mi bulaa pima, di ma ne ŋaa Wia yarida a bi tuosaa balia kene, ma jan bul di peelin sii mu tel muga tuon. U jan ŋaa a pima.

²⁴ Nii wiaa kialin-na kala ma si chuole Wia a susul, di ma ne ken yarida, ma jan naba.

²⁵ Bua-na kala di ŋ ne sii chin a chuchuele Wia, biina na di ma di nuu ken wii. Di u cho duu nage nii ma kala, ŋ jon cheu. Ŋ ne ŋaa nii, Wia si he Wia-jan le, u ma jan jon ŋ haacheba chen. [

²⁶ Ama di ŋ ne bi wiaa jon che ŋ donsun tinŋaa, ŋ Nyimma Wia si he Wia-jan le, u ma bi jan jon ŋ haacheba chen.”]

Niaa piene Yesu u dolun wiaa

Mat. 21.23-27; Luuk 20.1-8

²⁷ Ba bira ko Jerusalem a mu juu Wia-dia. Yesu sii ven Wia-dia tuon nii, nialin si kpu

pusuŋ pipi Wia kuhiasuŋ ari Wia teniŋ kerichiba ari Juu tiŋŋaa kuhiasuŋ, ba kala sii kɔ u teen

²⁸ a piesu a bul, “Dol bɛɛ nɛ ŋ kɛŋ a ŋiŋaa wiaa deenba? Kubɛɛ nɛ piŋ doluŋ ŋ ŋiŋaa ŋii?”

²⁹ Nii nɛ Yesu bula piba a bul, “Mi ma jaŋ piesema wu-bala. Di ma nɛ dagɛmi u bubuɔŋ, mi ma jaŋ dagɛma dol-la mi si kɛnɛ bubuɔŋ.”

³⁰ Nii nɛ u piesɛba a bul, “Juɔŋ, Wia lii-foori-la doluŋ, u lii Wia teen nɛɛ koo u lii nuhuobiine teen nɛɛ? Má dagɛmi.”

³¹ Ba suomo kɛŋ wii-la lilɛɛ dɔŋɔ lɛ aa bul, “Wu-bɛɛ nɛ laa chɛ di la bul? Di la nɛ bula pu a bul di Wia teen nɛ u lii, u jaŋ piesɛla a bul, ‘Bɛɛ nɛ saa tii ma bi wialuŋ u si bula laa dii?’

³² La saa jaŋ wuo bul u lii nuhuobiinee teen nɛɛ? Ai.” Fawulluŋ kɛŋba a tiŋ nialuŋ si chin dime wiaa. Niaa bula ari Juɔŋ fa sɛnɛ ŋaa nii-la sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ lɛ nɛ.

³³ Nii nɛ ba bula pi Yesu a bul, “La bi jin.” Yesu ma bula piba a bul, “Tɔɔ, mi ma bi jaŋ dagɛma dol-la mi si kɛnɛ bubuɔŋ.”

12

Yesu mage namaga a tige nialuŋ sii tiŋ tiŋtiŋŋaa бага лɛ

Mat. 21.33-46; Luuk 20.9-19

¹ Yesu bira mage namaga a piba a bul, “Baal kubala nɛ bil бага a chɔŋsɛ kiaa si kɛŋ nɛnɛɛ yuge a nage chichuɛŋ. Ba yiyire gireps. U saa lige бага-la golli nɛ. U lu bua бага-la tuɔŋ di ba chage tii-nɛnɛ-la liiŋ hiɛ, a saa lusuŋ nyuŋ dia

ma a hɔnɔ pɔ. U paa niaa a hɛ u baga-la tuɔŋ di ba titiŋ. Ka u mu taŋ dɔŋ.

² Tii-nɛnɛ-la bii, u tiŋ u dia tiŋtinnaa dɔŋɔ duu mu tiŋtinna-la teen a laa tii-nɛnɛ kaa kɔ. U mu.

³ Ba kɛnu a ŋmobu aŋ leŋ u kɛŋ na-hillin miira mu baga tiina teen.

⁴ U bira miira tiŋ tiŋtinna-la dɔŋɔ. U ma bira mu. Ba kɛnu a ŋmobu a yagɛ u nyuŋ luri a jolimu.

⁵ U bira tiŋ tori, u bira mu. Ba kpuu. U tiŋ niaa yugɛ. Ba ŋaa ŋii titia nialiŋ ma lɛ. Ba ŋmoo dɔŋsuŋ aŋ kpu dɔŋsuŋ maa.

⁶ Nii-la si ka, u bii-chooluŋ nɛ ŋii. Nii hariŋ lɛ nɛ u timu. U biina u bie nɛ mua, ba jaŋ zilu. U ma bira mu.

⁷ Tiŋtinna-la si na bile, ba bula pi dɔŋɔ a bul, ‘Di baga-la tiina nɛ suba, bie deen nɛ jaŋ dii u kiaa. Má kɔ di la kpuu. Di la nɛ kpuu, la nɛ jaŋ miira tii u kialii.’

⁸ Ba kɛŋ bile a kpuu a joŋu yuo ta baga-la hariŋ.”

⁹ Nii nɛ Yesu piɛsɛba, “Ɛɛ nɛ baga-la tiina jaŋ ŋaa? U jaŋ kɔ a kpu tiŋtinna-la kala, aŋ joŋ baga-la a pi ni-tania.”

¹⁰ Nii nɛ Yesu piɛsɛ nialiŋ si nii namaga-la, “Ma bi Wia teŋ-la karimaa a mu yi lee-la ba si bul ŋlaa?

‘Tiebii-la dii-saaraa si via, u nɛ miira ku ŋaa tiebii-duoŋ ba si joŋo bil dia gentine.

¹¹ La Tiina Wia tiŋtiŋŋaa nɛ ŋii.

U ŋaala wu-kpuŋkpere nɛ.’ ”

¹² Yesu si bul nii, Juu tinṅaa kuhiasinṅ chiche di ba kenu kaa mu tɔ dia, bɛɛ wiaa ba jima ari u mage namaga-la a tigeɓa le nɛ. Ama ba fá nialinṅ si he dime. Nii nɛ tii ba lenu an viiri.

*Ba piɛɛ Yesu lanpoo wiaa
Mat. 22.15-22; Luuk 20.20-26*

¹³ Ba miira mu an tinṅ Farisii tinṅaa doṅsun ari Herod haritooro doṅsun di ba bira mu Yesu teenṅ a magisu a bɛɛ kenu.

¹⁴ Ba kɔ u teenṅ a bula pu a bul, “La kuhianṅ, la jima di ṅ keṅ wutitii nɛ. Nṅ sipaanṅ tuo nuu le. Nṅ bi ni-bal síi ka fá. Nṅ dage Wia wonḅii-titii nɛ. U ṅaa wonḅiinṅ nɛ di la tinṅ lanpoo a pi Rom tinṅteenṅ kuori-balinṅ ba síi yire Siiza koo? Dageɓa.

¹⁵ La time pu koo la sí pa?” Yesu jima nɛ di ba fugoo bul nɛ, nii nɛ u piɛɛɓa a bul, “Bɛɛ nɛ tii maa magisemi? Má keṅ moribii-biinṅ kaa kɔ di mi bee na.”

¹⁶ Ba keṅ doṅɔ kaa kɔ. Nii nɛ u piɛɛɓa, “Kubɛɛ nyunṅ nɛ he dime? Kubɛɛ yirinṅ ma nɛ ba tuuro he moribii-la le?” Nii nɛ ba bul di Siiza yirinṅ nɛ.

¹⁷ U bula piba a bul, “Tɔɔ, má jonṅ Rom tinṅteenṅ kuori-bal-la kiaa pu an jonṅ Wia ma kiaa pu.” Yesu si bul nii, ba niirinṅ kala maa. Ba lenu an viiri.

*Ba piɛɛ Yesu a tige nialinṅ si suba le
Mat. 22.23-33; Luuk 20.27-40*

¹⁸ Nii nɛ nialinṅ doṅsunṅ ba síi yire Sadusii tinṅaa, ba kɔ u teenṅ. Sadusii tinṅaa yie si di nuu nɛ suba, u bira bi sii. Ba piɛsu wiaa a bul,

19 “La kuhian, Moosis dagela Wia tenin tuon ari baala ne jaa haala, di haal-la ari baal-la ne bi bii lula, an ka di baal-la suu, u maga di u naana jon haal-la jaa ne. Di u lul biirin pi u maala-la si suba, biiri-la jan chin u nyun le.

20 Naanbiirin balipe ne fa he dime. Ba kala naa baalaa ne. Ba naan kubala, ba nyimma ma kubala. Ba kuhian jaa haala. Ba di haal-la bi bii lula, an ka u suu.

21 Liamin tiina jon haal-la jaa. Ba duu ma bi bii lula. Ka u ma suu. Torimun tiina ma jon haal-la jaa. U ma nii titia ne.

22 Naanbiiri-la balipe kala ne jaa haal-la. U bi lula. Nii harin le ne haal-la ma titia suu.

23 Tapulii-la niaa si jan sii suun le, baalaa deenba balipe tuon, kubee ne jan tii haal-la? Ba kala balipe ne jaau.”

24 Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ma bi Wia tenin jin. Ma ma bi Wia dolun jin. Nii ne tii ma yenji.

25 Tapulii-la niaa si jan sii suun le, baalaa bira bi jan jaa haalaa, haalaa ma bira bi jan jaa balaba. Ba kala jan nage Wia tin daaraa si he Wia-jan le.”

26 Nii ne Yesu bula piba a bul, “Na ma piesemi nialin si jan sii suun le wiaa. Ma bi karime wialin Moosis si bula Wia tenin tuon, lee-la u fa si bul wiaa a tige tii-bie sii dii nyinin lee? Wia ne bula pu duu ne naa Abiraham Wia ari Aizik Wia ari Jekob Wia. (Bua-la le u si bul nii di Abiraham ari Aizik ari Jekob fa suba ne.)

27 Wiaa deenba u si bula, ba bubuosa ne di Abiraham ari Aizik ari Jekob bira sii suun le ne

a he Wia kuorii-la tuon. Wia bi jan wuo naa nialin si suba Wia. U naa ni-weyee Wia ne. Ma bi wii-kala jin.”

Yesu dage Wia wiaa tuon ku-balin
Mat. 22.34-40; Luuk 10.25-28

²⁸ Wia tenin kerichiba dono nia ba si ken wii-la lilerε. U ko ba teen. U si na di Yesu chaare wiaa siaa woron, u piesu a bul, “Wialin Wia si dage niaa baa to, kubεε ne naa ba tuon wu-balin?”

²⁹ U bula piba a bul, “Ba bula pi Iziral niaa a bul, ‘Iziral niaa, ma jegile nii mi teen. La Tiina Wia dunduņa ne he dime.

³⁰ N ken η tuon kala ari η tuobiinaa kala ari η wii-wii-kala a cho η Tiina Wia.’ Ba tuon ku-balin ne ηii.

³¹ Wu-liamin ma ne ηla: ‘Cho η dono tiina ari η si cho η titia ηii.’ Wialin Wia si bula, wii-kala tuo a kii wiaa deenba baliamin.”

³² Nii ne Wia tenin kerichi-la bula pu a bul, “La kuhian, wutitii ne η bul ηii. Wia dunduņa ne he dime, kuņ-kala bira tuo see Wia dunduņa.

³³ N si jan ken η tuon kala ari η tuobiinaa kala ari η wii-wii-kala a cho Wia, a cho η dono tiina ari η si cho η titia ηii, u ne kpia η si jon pusun kpu a nyiga pi Wia, koo η si jon kiaa donsun a bile pi Wia.”

³⁴ Yesu na di baal-la ken wu-jimin. Nii ne u bula pu a bul, “Ma di Wia kuorii-la bi bol.” U si bul ηii dere, nuu-kala bira bi nyu-duon kene duu piesu wii-kala.

*Yesu dage niaa a tige Kirisito, nii-la Wia si liisa le
Mat. 22.41-46; Luuk 20.41-44*

³⁵ Yesu bira dage niaa Wia-dia tuon a piɛɛɛba, “Ɛɛ ne Wia teniŋ kerichiba jaŋ wuo bul ari Kirisito, nii-la Wia si liisa, jaŋ ŋaa Devit nihi dunɗun ne?”

³⁶ Wia Diŋ-zon-la ne fa dage Devit duu bul wiaa a tige Kirisito le. Nla ne u bul,

‘La Tiina Wia bula pi mi Tiina
duu hon u sɛmɛ, ni-duon di-honun,
see duu yuo dii u diŋɗonɗoo kala dɛɛ.’

³⁷ Devit titia yire nia deen u Tiina. Ɛɛ ne saa u jaŋ wuo ŋaa u nihi dunɗun?” Yesu sii bul wiaa, niaa yuga a jegile nii u teen ari tuotɔrun.

*Yesu dage niaa di ba ken ba titia worun Wia
kerichiba le*

Mat. 23.1-36; Luuk 20.45-47

³⁸ Yesu bira dageba a bul, “Ma ken ma titia worun Wia teniŋ kerichiba le. Ba yie gugolle yoo le ari ba geri-duduosun aa che di niaa jujonba jirima a chuchueleba.

³⁹ Ba yie chiche ni-balaa di-honun Wii-chuele diisin le. Di ba ne yireba di ba ku dii kiaa, ba cho di ba hon ni-balaa di-honoo maa.

⁴⁰ Ba yie fugo chuele Wia didieni a ken yo-haalaa kiaa laa didii. Bua-la le Wia si jaŋ dii ba sariya, ba ne jaŋ na heen a kii ba donsun tinjaa kala.”

*Yo-haala jon u moribiin kala a pi Wia
Luuk 21.1-4*

⁴¹ Yesu mu hɔŋ lee-la niaa si joŋ ba moribiee bil a pipi Wia a nina ŋii ba sɪi hɛ. Nialin si kɛŋ kɪaa, ba faasa hihe moribiee.

⁴² Ŋii nɛ yo-haal kubala ma kɔ. U ŋaa summu nɛ a mu joŋ amiisinba balia a ma hɛ. Kɔbu nɛ ŋii.

⁴³ Ŋii nɛ Yesu yirɛ u haritooroo a bula piba a bul, “Wutitii nɛ mi bulaa pima, yo-haala deen moribii-bie-la u si joŋo hɛ, u nɛ kii nialin moribie-la kala.

⁴⁴ Nialin kala si joŋ moribiee a pi Wia, ba liisa aŋ ka nɛ. Aŋ ka u-na joŋ u summu moribiin kala a hɛ, ku-la kala u si kɛnɛ nɛ ŋii.”

13

Yesu bul ŋii ba si jaŋ ŋmoo Wia-dia lo.

Mat. 24.1-2; Luuk 21.5-6

¹ Yesu si lii Wia-dia ku lii, ŋii nɛ u haritooroo dɔŋɔ bula pu a bul, “Mi kuhian, na tiebie-la ba si kaa saa dia-la, ba zɔmɔ kinkeŋ, jaŋ-la ma kala zɔŋ.”

² Ŋii nɛ Yesu bula pu a bul, “Ŋ na ja-balin deen? Ba jaŋ ŋmoo jaŋ-la kala lo. Ba bi jaŋ len di tiebii-bala ma ka dan u dɔŋɔ lɛ.”

Hɛɛ-la si jaŋ kɔ

Mat. 24.3-14; Luuk 21.7-19

³ Ba mu jil peel kubala baa yirɛ Oliv, a hɔŋ u nyuŋ, a bee nina ja-bal-la. Piita ari Jeems ari Joŋ ari Anɔuru luɔra piesu,

⁴ “Bua bɛɛ lɛ nɛ wiaa deenba jaŋ ŋaa? Bɛɛ kɪaa nɛ la jaŋ na, ka wiaa deenba-na ŋaa?”

5 Nii ne Yesu bula piba a bul, “Má ken ma titia woruṅ di nuu-kala sí ma nyisu.

6 Niaa jaṅ yuge a ko a joṅ mi yirin he ari ba ne ṅaa Kirisito, a nyise niaa yuge.

7 Ma jaṅ nii ari laalin he daha a he di-boluṅ maa. Di ma ne ku nii ṅii, ma sí leṅe di ma boye joṅ. Wiaa deenba kala jaṅ ṅaa bal, ama dunia diderin ha dee ṅii.

8 Tinṅeen doṅo niaa jaṅ sii a mu a yuo tinṅeen doṅo niaa. Taṅ kuoro ari u niaa jaṅ sii giri a mu yuo kuoro doṅo ari u niaa. Tinṅeen jaṅ zigili leree yuge. Losuṅ ma jaṅ juu. Heṅ di-suomuṅ ne ṅla.

9 Ama má ken ma titia woruṅ. Ba jaṅ kenma kaa mu nialin si yie hilime vuvuure wiaa teen di ba dii ma sariya. Ba jaṅ ṅmooma Wii-chuoḷe diisin le. Ma ma jaṅ chin kuoroo ari taṅ kuhiasin sipaan a tin mi wiaa a dii mi danjsia.

10 Ba jaṅ laa sipaan bul Wia wu-zoṅṅoo a pi niaa lerin kala aṅ ka di wiaa deenba-na ṅaa.

11 Di ba ne kenma kaa mu di ba dii ma sariya, ma sí leṅe di ma boisin joṅ wialin ma si jaṅ bul le a laa ma titia. Bua-la le Wia jaṅ joṅ wu-jimin a he ma nyuṅ le. Wii-la kala si ko ma nyuṅ, má bul. Ma dee bi jaṅ bul, Wia Din-zoṅ-la ne jaṅ joṅo he ma nyuṅ le.

12 Naanbiirin jaṅ ken doṅo a kaa mu pa di ba kpu. Nyimmaba ma jaṅ ṅaa ṅii ba biirin le. Biirin ma jaṅ ṅaa ṅii a ma keṅe ba nyimmaba ari ba naanba, a ma kaa mu pa di ba kpu.

13 Nuu-kala jaṅ berema a tin mi wiaa. Ama nuu-kala si nyalime a mu dere, Wia jaṅ laau ta.

*Yesu bul wiaa a tige ku-loru-la ɛ si jan he dime
Mat. 24.15-28; Luuk 21.20-24*

¹⁴ Ma jan na di ba jon ku-lorun a bil lee-la u si bi maga u he. Kua deen jan naa wu-bɔŋŋɔɔ. U jan chei Wia yirin. (Ma si jan karime wiaa deenba, ma jan jin ba bubuɔsaa.) Di ma na nii, má len di nialin si he Judiya ɛ, di ba fá jil peelee nyun a faa.

¹⁵ Di nuu-kala he lusun nyun a nii wiaa deenba, di u ne ku tuu, duu sí u dia juu a chiche u paa u kiaa.

¹⁶ Di nuu ne he baga ɛ a nii wiaa deenba, duu sí miira mu dia a chiche duu jon u gerin.

¹⁷ Nialin si ken luoroo ari nialin si nɔge biirin, oi, ba jan na heen yuge.

¹⁸ Maa sul Wia di wiin deen sí yibiinin naa.

¹⁹ Wia si naa dunia a ku lii jinin, nuu-kala ha bi heen deen na a nage nii, nuu bira bi jan na heen nii a kaa mu wuu.

²⁰ Di Wia fa bi tapulia-la kere ta, ni-bala ma fa bi jan ka. Ama nialin Wia si liisa di baa tou, ba wiaa ne tii u keru tapulia-la ta.

²¹ Di nuu-kala ne bula pin di n beɲ daha a na Kirisito-la, koo di n beɲ dime a nau, síu yarida naa.

²² Niaa dɔnsun jan sii fugo bul di ba ne naa Kirisito, nii-la Wia sí liisa. Dɔnsun ma jan sii fugo bul di ba naa nialin síi bul wiaa, Wia Din-zɔŋ-la dolun ɛ ne. Ba jan naa wu-magilaa ari wu-kpun kperisin a chiche di ba nyise nialin Wia si liisa di baa tou.

²³ Wiaa deenba kala mi laa sipaan bula pima, ka di bua-la-na yi. Má ken ma titia worun.”

Yesu bula pi niaa duu jaŋ miira ko

Mat. 24.29-31; Luuk 21.25-28

²⁴ Nii ne Yesu bira bula piba a bul, “Tapulia-la heeŋ deen si kiele, taŋ jaŋ biri di taŋ ne pula maa. Chene ma bira bi jaŋ poŋe.

²⁵ Cheŋwulaa jaŋ lii wia nyuŋ ku tuu a titel. Ba jaŋ kiri wia nyuŋ kialin kala si keŋ doluŋ di ba lii ba leree.

²⁶ Nii le ne ma jaŋ na mi-na Nuhuobiine Bie, di mi to duoŋbilingbaanaa tuoŋ ku tuu. Mi jaŋ keŋ doluŋ yuge a chaane.

²⁷ Nii le ne mi jaŋ tin Wia tin daaraa di ba mu dunia seme-na kala a keŋ nialin kala Wia si liisa di baa tou a hilimi.

Yesu bul tutogo wiaa

Mat. 24.32-35; Luuk 21.24-33

²⁸ Di ma na sojaamin duu kuu toŋe, ma jima ari linbaŋa yie ne.

²⁹ Namaga deen le ma jaŋ gunne wiaa. Di ma na wiaa deenba kala di baa ŋaa, ma jin di mi-na Nuhuobiine Bie kpaga ne.

³⁰ Wutitii mi bulaa pima, ma leele niaa deenba si he ma miisin deen le bi jaŋ suu, ka wiaa deenba ŋaa bal.

³¹ Wia nyuŋ ari tin teen kala jaŋ deŋe, ama wialin mi si bula bi jaŋ lel.

Nuu-kala bi jaŋ jin chee-la wiaa deenba si jaŋ ŋaa

Mat. 24.36-44

³² Ama nuu-kala bi jaŋ jin chee-la wiaa deenba si jaŋ ŋaa. Wia tin daaraa si he Wia-jaŋ ma paala bi jaŋ jin. Mi-na Wia Bie ma bi jaŋ jin, see mi Nyimma dunduŋa.

³³ Má kenj ma titia woruŋ a pɔ, bɛɛ wiaa ma bi wialinj si jaŋ ŋaa cheɛ-la jinj.

³⁴ U nage baala si sie aa che u venj wonjbiinj nɛ. Di u lii dia lɛ, u jaŋ dage u tintinnaa ba tintinŋaa aŋ bula pi nii-la síi benj u dia maa duu pɔ woruŋ duu miira kɔ.

³⁵ Má saa pɔ woruŋ, bɛɛ wiaa ma bi jinj cheɛ-la dia-la tiina si jaŋ kɔ, di didaaninj nɛɛ, di tita-siesee nɛɛ, di siipuuraa nɛɛ, koo chichuɔŋ nɛɛ, ma bi jinj.

³⁶ Má bibenj a pɔ woruŋ, di ŋii dee, u jaŋ guu kɔ di ma pinj doŋ.

³⁷ Wii-la mi si bulaa pima, u nɛ mi bulaa pi nuu-kala, má pɔ woruŋ.”

14

Niaa ka che ba kpu Yesu

Mat. 26.1-5; Luuk 22.1-2; Jɔɔŋ 11.45-53

¹ Tapulaa balia nɛ ka duu yi ba che-bal-la: Diisinj kielinj gbiele-la. Tapulii-la nɛ ba yie dii boroboro si bi si-buruŋ kenɛ. Ŋii nɛ nialinj si kpu pusuj pipi Wia ari Wia teninj kerichiba, baa che wonjbiinj di ba luɔra kenj Yesu a kpu.

² Ba bula di ba síu kenj ba che-bal-la cheɛŋ, di ba nɛ ŋaa ŋii, niaa jaŋ ŋaa taawɛi.

Haala jorj nuuŋ a bisa hɛ Yesu nyuj lɛ

Mat. 26.6-13; Jɔɔŋ 12.1-8

³ U mu Betani a hɔŋ Saamɔŋ dia lɛ a didii kiaa. Saamɔŋ fa ŋaa gbege nɛ aŋ ku duori. Uu dii kiaa di haal kubala ku juu a kenj tulaali ari loŋ. U suɔra sima, u yallinj ma heyɛ. U kenj loŋ-la suri a liise nuu-la a bisa hɛ Yesu nyuj lɛ.

⁴ Ka nialinj dɔnsunj hɔnɔ gugurime a pipiese dɔnɔ a bul, “Bɛɛ nɛ tii haala deenj keŋ nuu-la a kaa chei nja?”

⁵ Di ba nɛ fa yaara jonj nuu-la a yallɛ, u fa janj kii siidi bui balia di ba fa jonjo pi summoo.” Ba sii tutuuse haal-la.

⁶ Njii nɛ Yesu bula piba a bul, “Má lej haal-la. Bɛɛ nɛ tii ma wiwalimu? Wu-zɔŋ nɛ u ŋaami lɛ.

⁷ Ma di summoo janj hɛ dime bua-na kala lɛ. Bua-na kala lɛ nɛ ma chiche ma ŋaa wu-zɔmunj a pi summo-la, ma janj wuo ŋaa, ama la di ma bi janj hɛ dime deenj deenj.

⁸ Haal-la ŋaa kukeri nɛ. U ŋaa wii-la kala u si janj wuo ŋaa nɛ. U tise mi yaraa di ba hugi nɛ, ka mi ha bi suba.

⁹ Wutitii nɛ mi bulaa pima, dunia sɛmɛ-na kala ba si janj wuo mu a bul Wia wu-zɔmɔ-la, ba janj liisi haala deenj ma wiaa a bul.”

Judas seye ari u janj jonj Yesu yalla piba

Mat. 26.14-16; Luuk 22.3-6

¹⁰ Njii nɛ Judas Isikarɔt sii. U ŋaa Yesu haritooro-la fii ari balia dɔnɔ nɛ. U sii mumu nialinj si kpu pusunj pipi Wia kuhiasinj teenj duu keŋ Yesu yalla piba.

¹¹ Ba si nii njii, ba tuɔŋ tɔrɛ. Ba bul ba janj jonj moribee pu. A chinj bua-la lɛ u suomo chiche wonbii-la u si janj to a keŋ Yesu yalla piba.

Yesu ari u haritooroo dii diisij kielinj gbiele kudiilee

Mat. 26.17-25; Luuk 22.7-14, 21-23; Jɔɔŋ 13.21-30

¹² Ba che-bal-la tapul-bunbun ba si yie dii boroboro-la si bi si-burunj kenɛ anj kpu piese-la

ba si yie kaa ḡaa gbiele-la kudiilee, Yesu haritooro-la sii a piesu, “Nii ne ḡ cho di la mu ḡaa diisinḡ kielinḡ gbiele-la kudiilee di ḡ ku dii?”

¹³ Nii ne u tinḡ u haritooro balia a bula piba a bul, “Má mu juu tan-la tuonḡ. Di ma ne mua, ma janḡ chenḡ baal kubala duu chunḡ nyuvie ari liinḡ. Má to u harinḡ.

¹⁴ Dia-na kala u si jua, má to juu bula pi dia-la tiina a bul, ‘La kuhianḡ si, la piesinḡ di nii le ne nuhuora dia he di ba di u haritooro juu a hono dii diisinḡ kielinḡ gbiele kudiilee?’

¹⁵ U janḡ dagema dii-bal kubala. U ḡaa lusunḡ nyunḡ dia ne. Ba wasu kala. Lee-la ne ma janḡ ḡaa kudiile-la.”

¹⁶ Nii ne u haritooro-la sii lii a mu tanḡ tuonḡ a na wialinḡ kala Yesu si bula piba di ba ḡaa wutitii a ḡaa diisinḡ kielinḡ gbiele-la kudiilee ba dii.

¹⁷ Wia si jua, Yesu ari u haritooro ku juu a honḡ a didii kialinḡ.

¹⁸ Ba sí dii kiaa ḡii, ḡii ne Yesu bula piba a bul, “Wutitii, mi bulaa pima, ma niaa deenba sí dii kialinḡ, ma donḡ janḡ jonmi yalle. La duu ne pe donḡ a didii kiaa leele.”

¹⁹ Ba si nii wii-la, ba tuonḡ chei. Ba kala pipiese kunḡ kunḡ. Donḡ yie piese, “Mi nee?”

²⁰ Yesu bula piba a bul, “Ma fii ari balia deenba tuonḡ kubala ne, la kala ne chala kenḡ boroboro tutuu gban-la tuonḡ.

²¹ Mi-na, Nuhuobiine Bie, mi janḡ suu ari ba si ḡmunse ḡii a tigemi le. Ama nii-la si jonḡ mi-na Nuhuobiine Bie yalle, aa, u janḡ na heenḡ yuge. Ba fa si buu lula, u ne kpia.”

Kudiile-la Yesu si si di ba dii a liliisi u wiaa
Mat. 26.26-30; Luuk 22.14-20; 1 Kõr. 11.23-25

²² Ba si hõno didii kiaa, nii ne Yesu sii a jon boroboro a lõlle Wia an kaa chõge chõge, a jonõ pi u haritooroo, a bula piba a bul, “Má laa. Mi yaraa namia ne nii.”

²³ Nii ne u bira jon nyunyuala maa ari sininj a lõlle Wia an jonõ piba. Ba kala nyua nyunyual-bala-la tuõn.

²⁴ Nii ne Yesu bula piba, “Mi chalin ne nii. Chalin deen wiaa ne tii Wia ta niinj ma teenj. Mi chalin jan jaase ni-kene wiaa, di Wia jon ba haacheba cheba.

²⁵ Wutitii ne mi bulaa pima, mi bira bi jan kõ di mi nyua sininj deen, see tapulii-la mi si jan kõ ne, mi jan nyua si-falin Wia kuorii-la tuõn.”

Yesu bula pi Piita ari u jan bul u buu jinj
Mat. 26.31-35; Luuk 22.31-34; Jõõn 13.36-38

²⁶ Nii ne ba yii Wii-chuõle yiilinj a dõre an sii lii a mu peel kubala baa yire Oliv.

²⁷ Nii ne Yesu bula piba a bul, “Ma kala jan fá viiri. Ba nõmunõ Wia teninj tuõn di Wia jan kpu pie-daara, an ka piesee fá pise. Ba si nõmunõ nii Wia tenj-la, wii-la jan naa. Ma kala jan fá mi teenj an lenji.

²⁸ Wia jan chisemi suun le. U ne chisemi, mi jan laa ma sipaan a mu Galilii.”

²⁹ Nii ne Piita bula pi Yesu a bul, “Di ba kala fá maa an leninj, mi-na bi jan miire nj harinj.”

³⁰ Nii ne Yesu bula pu a bul, “Wutitii ne, jininj titaanj deen, nj-na Piita, nj jan bul naansiinj

butori ari η bimi jin, ka di ji-bele-na yel naanjsiin bulia.”

³¹ Nii ne Piita bul ari siifiesin a bul, “La din paala susuu maa, mi bi jan bul ari mi bin jin.” Ku-kaanaa ma kala bul ηii.

*Yesu chuɔle Wia Getisemani le
Mat. 26.36-46; Luuk 22.39-46*

³² Nii ne ba mu juu lee kubala baa yire Getisemani. Yesu bula pi u haritooroo di ba hon daha, ka u mu chuɔle Wia an ko.

³³ U ken Piita ari Jeems ari Joon a kaa mu dime. Yesu tuon kala chei. U tuon bi pina.

³⁴ U bula pi u haritooroo a bul, “Mi tuon kala ne cheye a mage di mi suu. Má hono po daha.”

³⁵ Ba hon. Ka u suusa mu sipaan mua a tuu kpirimi tinteen a sul Wia a bul duu ne ken wonbiin, duu si leje di wii-la juu-u le

³⁶ a bira bul, “Mi Nyimma, η jan wuo ηaa wii-kala. Liise hee-la sii komi le. Ama mi-na ηla tuotorun le dee, η-na tuotorun le ne.”

³⁷ U chuɔla dere an sii ko u haritooroo teen di ba pin don. Nii ne u piese Piita a bul, “N pina nee? N bi don muapilii ma wuo berere a diene yi hawa kubalaa?

³⁸ Má chuɔle Wia a pupo di Sitaani si wuo nyisema. Ma tuon le ma cho di ma ηaa wu-zonhon, an ka ma bi dolun kene.”

³⁹ U bira mu a chuɔle Wia a bira bul ηii titia.

⁴⁰ U miira ko di ba bira pin don, bee wiaa don kenba ne worun. Ba bi jin ba si jan bul wii-la kala a pu.

41 U miira mu torimuj aŋ ku piɛɛba, “Ma ha pinaa wiesi nɛɛ? Má sii, bua-la yie nɛ. Ba jaŋ keŋ mi-na, Nuhuobiine Bie a pi haache diiree.

42 Má sii, la mu. Nii-la si jaŋ joŋmi yallɛ ka kɔ nɛ.”

Ba keŋ Yesu

Mat. 26.47-56; Luuk 22.47-53; Jɔɔŋ 18.3-12

43 Yesu ha bi wiaa bula dɛɛ, di Judas níi kɔ ŋii. U fa ŋaa Yesu haritooro-la fii ari balia dɔŋɔ nɛ. Niaa yugɛ a tuto u hariŋ. Dɔŋsun kori tokobiee ari taŋgulo. Nialiŋ si kpu pusuj pipi Wia kuhiasiŋ ari Wia teniŋ kerichiba ari ba taŋ kuhiasiŋ nɛ tiŋba, ba kɔ.

44 Zɛŋbɛ tiina-la fa pi nialiŋ magil nɛ a bul, “Nii-la mi si mu guori, u nɛ ŋii. Má kenu.”

45 Judas si yi lee-la Yesu si hɛ, u mu u teen tegi tegi aŋ bul, “La kuhian!” aŋ guoru.

46 Ba kala guriku a kenu.

47 Ka niaa china bibɛŋ. Ba tuɔŋ dɔŋɔ liisɛ u tokobiin, a ta nuu digiliŋ kerɛ. Nii-la fa ŋaa nialiŋ si kpu pusuj pipi Wia kuhian dia-yoŋ nɛ.

48 Nii nɛ Yesu piɛɛba a bul, “Mi ŋaa gaaru nɛɛ? Ma si kori tokobiee ari taŋgulo a kuko di ma keŋmii?”

49 Na, tapulii-na kala la di ma nɛ yie hɛ Wia-dia lɛ, mi dagɛ Wia wiaa a pipima. Aŋ ka ma bi walima di ma keŋmi dime. Ama wialiŋ kala ba si ŋmuŋsa Wia teniŋ tuɔŋ a tigɛmi lɛ, ba kala jaŋ ŋaa.”

50 Nii nɛ u haritooro kala viau aŋ fá.

51 Ka bapuɔsi kubala baagɛ geri-bɔɔ a tuto Yesu hariŋ a mumu. Baa walimɛ di ba kenu.

⁵² Ama u wuri geri-boso-la a ta an keŋ yaribiree a fá viiri.

Ba keŋ Yesu kaa mu nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian dia

Mat. 26.57-68; Luuk 22.54-55, 63-71; Joŋŋ 18.13-14, 19-24

⁵³ Ba saa keŋ Yesu a kaa mu nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian teen. Ba ko dime di nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian ari ba Wii-chuoŋe hian ari Wia tenin kerichiba kala hilime.

⁵⁴ Ba kenu mumu nii, ka Piita daa tuto ba harin a mu juu nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian kaala. U jua di nialin si kaala-la hono wiwieni nyinin. U mu peba le.

⁵⁵ Nii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian-la ari nialin kala si yie hilime vuvuure wiaa chiche di ba na Yesu si naa wii-la chei di ba kpuu a che che wii ka.

⁵⁶ Naa yuga a nyia wiaa pu. Ama ba bul nii-lierin ne, ba bi nii-bala bula.

⁵⁷ Nii ne niaa donsun sii chin a nyia wiaa pupu a bul,

⁵⁸ “La nia ari Yesu si u jan nmoo Wia-dia-la niaa si saa a lo an bira wuo saa u donjo tapulaa batori cheŋ, di niaa dee bi jan saa dia-la-na.”

⁵⁹ Ama ba wialin kala bi kubala naa.

⁶⁰ Nii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian sii lii chin nialin tutuobaanin a piere Yesu a bul, “N bi nia niaa deenba si bul wialin a tigen le? N-na bi wii kene n jan bul?”

61 Nii ne Yesu tɔre u niin. U bi wii-kala bula. Nii ne baal-la bira piesu, “N ne n̄aa Kirisito, nii-la Wia si liisa? N ne Wia Biee?”

62 Nii ne Yesu bul, “Mi-na ne. Ma jan na mi-na Nuhuobiine Bie di mi hɔŋ Wia seme, ni-duon di-honun, a to duonbilingbaanaa tuon a kuu tuu.”

63 U bul nii, baal-la ken u gennin kaa kiesɛ an bul, “U bi maga di la bira che dan̄siaba.

64 Ma kala bi nia u si chei Wia yirin nii? Bɛe ne ma biine?” Nii ne nialin kala bul di u cheye ne, u maga di ba kpuu ne.

65 Don̄sun ma sii a tu nan̄tuɔrun a he u s̄iaa le an vɔɔ u s̄iaa to a nmobu an bula pu duu dage nii-la si nmobu. Nii ne ka ba kenu kaa mu pi laali-yuoroo. Ba falle u chan̄kpan̄naa le.

Piita bula ari u bi Yesu jin

Mat. 26.69-75; Luuk 22.56-62; Jɔɔŋ 18.15-18, 25-27

66 Piita si hɔŋ kaala-la le, nii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian dia tintinni-tolo kubala ku lii

67 a na Piita duu hono wiwieni nyinin. U benu worun an bula pu a bul, “N ma faa to Yesu harin ne, baal-la si lii Nazaret.”

68 Nii ne Piita nyia wiaa a bul, “Mi bi Yesu jin. Mi bi wii-la n̄ si paala bubul jin,” an sii lii chin̄ zawura tuon.

69 Piita si chin̄ dime, nii ne tintinni-tolo don̄o bira nau a bula pi nialin si china kpagu a bul, “Baala deen̄ ma n̄aa Yesu haritooro-la don̄o ne.”

⁷⁰ Piita bira nyia wiaa a bul duu dee. Muasuaa nialin si chin dime ma bula pu a bul, “Wutitii ne, η ma ηaa ba dono ne, η lii Galilii ne.”

⁷¹ Nii ne Piita ηmieε a bul, “Mi bi baala deen jin.”

⁷² U si bul ηii dεε di ji-bele yele liamin le. Piita liisi wii-la Yesu si bula pu ari u jan nyia wiaa a pu naansiin butori, ka di ji-bele-na yel naansiin bulia. U saa keη nyuη gure a yiyel.

15

Ba keη Yesu kaa mu Paalit teen

Mat. 27.1-2, 11-14; Luuk 23.1-5; Jooη 18.28-38

¹ Nii ne taη-pul. Nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari ba taη kuhiasin ari Wia tenin kerichiba ari nialin kala si yie hilimi aa vuure wiaa, ba kala ku hilimi a vuure. Ba keη Yesu a vobu a kenu kaa mu Paalit teen.

² Nii ne Paalit pieε Yesu a bul, “N ne ηaa Juu tinηaa kuoro, koo?” Yesu bula pu a bul, “Oo, mi ne.”

³ Nii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin bul wiaa yuge Yesu si ηaa chei, ka u bi wii bula.

⁴ Nii ne Paalit bira pieε Yesu a bul, “N bi wii keε ne η si jan bula pibaa? Bee na wiaa si mage ηii ba bul di η cheye.”

⁵ Yesu bira bi u niin suro. Wii-la kperi Paalit.

Ba seye ari ba jan kpu Yesu

Mat. 27.15-26; Luuk 23.13-25; Jooη 18.39-19.16

⁶ Ba gbieli-bal-la ne yie-na kala Paalit yie liise nialin ba si kaa to dia dono ne a ta, nii-la niaa si sula laa ta.

⁷ Di nialin dɔŋsun ma fa he sarika le. Ba fa ŋaa taawei ne a kpu niaa. Ba kenba kaa mu to dia. Ba dɔŋo yirin ne Barabas.

⁸ Nii ne niaa yuge a gire mu Paalit teen a bul duu ŋaa nii u si venɛɛ ŋaa piba.

⁹⁻¹⁰ Paalit jima ari nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin yaraa bieri ne, nii ne tii ba ken Yesu a ko u teen. Nii ne u piese nialin a bul, “Ma cho di mi liise Juu tinŋaa kuoru-la ne a pimaa?”

¹¹ Nii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin nyise niaa he di ba sei di ba liise Barabas a ta an len Yesu.

¹² Nii ne Paalit bira piese nialin a bul, “An ka baal-la ma sii yire Juu tinŋaa kuoro, beɛ ne ma si mi kenu kaa ŋaa?”

¹³ Nii ne ba kala faasa kpia a bul, “Len di ba kenu kaa kpaasa mere daa-gesɛɛ nyun.”

¹⁴ Nii ne Paalit piesɛba a bul, “Wu-bɔŋ beɛ ne u ŋaa?” Nii ne ba faasa kpia a kii bunbun-la a bul, “Len di ba kenu kpaasa mere daa-gesɛɛ nyun.”

¹⁵ Paalit che duu ŋaa di nialin tuɔŋ tɔre. U liise Barabas an len ba viire Yesu an bul ba kenu kaa mu kpaasa mere daa-gesɛɛ nyun.

Laali-yuoroo mɔŋ Yesu

Mat. 27.27-31; Joŋŋ 19.2-3

¹⁶ Nii ne laali-yuoroo kenu kaa lii ba kuori-balin dia kaala tuɔŋ a yire ba laali-yuoroo dɔŋsun kala. Ba kala ku hilimi.

¹⁷ Nii ne ba joŋ geri-fian a laalu a che sɔsun a kaa sua nyun-chuulo a nage kuoro nyun-chuulo a joŋo chuu.

18 Ba saa tuu kpirimi u sipaanj a zilu a bul,
 “Juu tinḡaa kuoro, laa chuolunj.”

19 Ba jonj sekelinj a viire u nyunj le, a tu
 nantuurunj ma a heu le a tuu kpirimi a zilu.

20 Ba si momu le a dere, ba wuri geri-fianj-la
 anj paa u titia genninj a laalu, a kenu kaa lii
 wonḡbiinj di ba kenu kaa mu kpaase daa-gese
 nyunj.

Ba kpaase Yesu daa-gese nyunj

Mat. 27.32-44; Luuk 23.26-43; Jɔɔɔ 19.17-27

21 Ba si ku lii nii di ba cheḡ baal kubala baa
 yire Saamɔɔ. U janj yirinj ne Siriini. U ne fa ḡaa
 Alekizaḡda ari Rufas nyimma. U lii бага a jujuu
 tanj-la tuɔɔ. Uu ko nii, ba kenu a fugu u jonj
 daa-gese-la a baase.

22 Ba keḡ Yesu kaa mu lee kubala, baa yire
 Gɔligota. Yiri-la bubuɔɔ ne nyu-kunḡogulo.

23 Ba si yi dime, ba jonj sininj a guoli tii-kelinj
 kubala baa yire mee le a jonjo pu duu nyua. U
 via.

24-25 Di wia mage ji-loolunj, ba kenu kpaase a
 mere daa-la nyunj. Nii ne ba tonse Yesu genninj
 wiaa di ba kpaa, a jinj geri beḡ ne nuu-kala janj
 laa.

26 Ba si si Yesu ḡaa wialinj chei, ba ḡmuḡsa
 mere daa-gese-la le a bul, “Juu tinḡaa kuoro ne
 ḡla.”

27 Gaaraa balia ma ne ba kpaase a pe Yesu le.
 Doḡo he Yesu na-diinj, doḡo ma he u na-gua. [

28 Ba fa ḡmuḡsa bil Wia teninj tuɔɔ a bul di
 ba janj kenu kaa pe haache diiree le. Leele wiaa
 deenḡba kala sene ḡaa.]

²⁹ Ba si kpaasu mɛɛ daa-gɛɛ-la nyuŋ ɲii, nialin si to dime bibal, ba tutuusu aŋ keŋ ba nyuŋ chuchugisi a bul, “Oɪ, ɲ nɛ ɲaa nii-la si si ɲ jaŋ ɲmoo la Wia dia lo aŋ bira wuo saau tapulaa batori pɛɛɛ.

³⁰ Lii daa-la nyuŋ a laa ɲ titia ta.”

³¹ Nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasi-la ari Wia tenin kerichiba, ba ma sisieri Yesu ɛ a bulaa pi dɔŋɔ, “U wuo niaa laa tita nɛ aŋ bi u titia wuo laa ta.

³² U si si u nɛ ɲaa Kirisito, Juu tinɲaa kuoro, leŋ duu lii daa-la nyuŋ ku tuu di la na a laa u wiaa dii.” Nialin balia ma ba si kpaasa a pɛ Kirisito ɛ, ba ma tuusu.

Yesu suba

Mat. 27.45-56; Luuk 23.44-49; Jɔɔŋ 19.28-30

³³ Wia ku mage nyu-gbaŋa, lerin kala biri lim a mu yi didaanin, ka lerin bira pulɛ.

³⁴ Nii nɛ Yesu faasa yire u yiikoro ɛ a bul, “Eloi, Eloi, lama sabakitani.” U bubuɔŋ nɛ: “Mi Tiina Wia, bɛɛ nɛ tii ɲ jɔŋmi ta?”

³⁵ Di niaa dɔŋsun chin dime a jegile nii wialin u si bula. Nii nɛ ba bula pi dɔŋɔ a bul, “Na Ilaaja nɛ u yiyire ɲii.”

³⁶ Nialin dɔŋɔ fa si chin dime mu jɔŋ suosuo a kaa mu yuu sinin si nyala a jɔŋo tuu sekelin ɛ, a kaa mu he u nin ɛ duu nyua. U si ɲaa ɲii, u bul, “Má leŋ la gbɛɛ a na ari Ilaaja jaŋ ku soru daa-la nyuŋ koo.”

³⁷ Nii nɛ Yesu faasa yire aŋ wiesi u wiesi kati.

³⁸ Patiisa nɛ fa he Wia-dia tuɔŋ. Ba kaa kɛɛ. U kiesɛ balia a chin nyu-gbaŋa a kiesa ku tuu.

³⁹ Nii ne di laali-yuoroo zolo kuhianj kubala fa chinj Yesu sipaanj a pou. U si na Yesu duu wiesi u wiesi kati nii, u bul, “Wutitii, baala deenj sene nja Wia Bii ne.”

⁴⁰ Haalaa donsunj ma fa chinj di-bolii a bibenu. Ba tuonj Meeri Magidalinj ari Saloomi ma fa he dime. Jeems ari Joozis naanj ma he dime. Ba fa kenj Jeems kaa yire bapuwonj ne.

⁴¹ Haalaa deenba kala faa to Yesu harinj ne a pipeu le Galilii le. Haala-la ma fa si to Yesu harinj a ko Jerusalem, ba jesinj ma fa he dime.

Ba hugi Yesu

Mat. 27.57-61; Luuk 23.50-56; Joonj 19.38-42

⁴²⁻⁴³ Tapulii-la di ba nja siri didaaninj a gberɛ ba che-wiesii-la, baal kubala ma fa he dime. U yirinj ne Josef. U lii Arimatiya ne. U fa nja nialinj si yie hilimi a vuvuure wiaa donj ne. Njaa jujonj jirima. U ma fa gberɛ Wia kuorii-la ne duu ko. Nii ne didaaninj si yie, u kenj nyu-duonj a mu Paalit teenj a sul Yesu ku-suunj.

⁴⁴ Nii ne Paalit guu hiriki a pipiese u titia, “Yesu danja suba nee?” Nii ne u yire laali-yuoroo zolo kuhianj-la a piesu, “Yesu danja suba nee?”

⁴⁵ U bul, “Oo, u suba ne.” U si nii nii, u pi Josef wonbinj duu mu sori Yesu ku-suunj a kaa ku tuu tinteenj.

⁴⁶ Nii ne Josef mu yoo geripe-pula a kaa beu a jonj hugi. U kenu kaa mu hugi bunj ba si loso le. U bilimi tabii-balinj ne a to bua-la niinj.

⁴⁷ Meeri Magidalinj ari Joozis naanj Meeri ma he dime a na lee-la ba si jonj hugi.

16

Yesu sii suuŋ ɛ

Mat. 28.1-8; Luuk 24.1-12; Jɔɔŋ 20.1-10

¹ Ba chɛ-wiesii-la si dɛɛ, Lahadi chɛɛŋ siipuuraa, Mɛeri Magidalin ari Jeems naan Mɛeri ari Saloomi mu yɔɔ tulaali di ba kaa mu a tise Yesu ku-suuŋ.

² Lahadi chɛɛŋ chichuɔŋ, wia si pɔsɔ, ba sii mu Yesu bua-la lerin.

³ Ba síi mu nii, ba pipiese dɔŋɔ, “Kubɛɛ nɛ jan wuo bilimi tabii-la ta bua-la niin?”

⁴ Nii nɛ ba mu kpage bua-la lerin di ba kɛŋ tabii-la suri bua-la niin a bilime ta. Tabii-la fa yuga nɛ woruŋ.

⁵ Nii nɛ ba mu juu bua-la a na bapuoŋsi-bie duu hɔŋ bua-la tuɔŋ na-diin a laale geri-pula. Ba hiriki.

⁶ Nii nɛ u bula piba a bul, “Ma sí fawulluŋ fá. Mi jima ari Yesu si lii Nazaret nɛ maa chɛ, nii-la ba si kpaasa mɛɛ daa-la ɛ. U tuo daha. U sie nɛ. Má ku na lee-la ba si jonu hugi.

⁷ Má mu a bula pi Piita ari Yesu haritooro, ari Yesu jan laa ma sipaan a mu Galilii. Di ma nɛ mu dime, ma jan nau dime ari u si bul nii pima.”

⁸ Ba hiriki a chichel a sii lii bua-la ɛ a fá. Fawulluŋ kɛŋba, ba bi wii wuo bula pipi nuu-kala.

[

⁹ Yesu sii suuŋ ɛ Lahadi chɛɛŋ siipuuraa nɛ. U si sie, u leŋe Mɛeri Magidalin nɛ laa sipaan nau, nii-la ɛ u si kiri jin-bɔŋŋɔɔ balipe ta.

10 Nii ne Mɛeri sii a mu bula pi Yesu haritooro wii-la si ɲaa. U mua di ba hɔnɔ yiyel.

11 Nii ne u bula piba ari Yesu sii suuŋ ɛ a he u miisɪŋ ɛ, di u-na nau. Ba si nii wii-la, ba bi laa dii.

12 Nii harɪŋ baalaa balia sii lii a jɔŋ wɔŋbiɪŋ aa mu taŋ dɔŋɔ. Ba sɪi mu ɲii, Yesu bira to wɔŋbiɪŋ dɔŋɔ a keŋ u titia ku dageba.

13 Nii ne ba miira ku bula pi Yesu haritooro-la ku-kaanaa wii-la si ɲaa. Ba bi laa dii.

14 Nii harɪŋ ne Yesu haritooro-la fii ari kubala hɔnɔ didii kɪaa. Baa dii di Yesu ne ɲii. U kpiaba ɛ a tiŋ ba tuɔŋ si dolie wɪaa ari ba si bi laa dii ari nialɪŋ si si ba nau duu sii suuŋ ɛ, di ba bul wutitii ne.

15 Nii ne u bula piba a bul, “Má mu dunia sɛmɛ-na kala a bul Wia wu-zɔmɔ-la a pi nuu-na kala.

16 Nii-la kala si laa mi wɪaa dii a leŋ ba fou Wii-chuɔɛ liɪŋ, Wia jaŋ laau ta, ama nii-la si bi mi wɪaa laa dii, Wia jaŋ jɔŋ cheerɪŋ pu chɛɛ-la u si jaŋ dii dunia nɪaa kala sariya.

17 Wu-magilaa deenba ne ma jaŋ wuo na a jɪŋ nialɪŋ si laa mi wɪaa dii. Ba ne ɲla: Ba jaŋ wuo kikiri jɪŋ-bɔŋŋɔɔ mi doluŋ ɛ. Ba jaŋ wuo bubul yiikori-yiriba.

18 Ba jaŋ wuo kukori diŋŋaa, a nyua daalusuŋ sɪi kpu nɪaa, ka u bi jaŋ ɲaaba wii-kala. Ba jaŋ wuo jɔŋ ba nisaa a daŋ nyanyal tiŋŋaa ɛ di ba duori.”

19 La Tiina Yesu si bul wialɪŋ dɛɛ, Wia jɔŋu a kaa mu Wia-jaŋ, u hɔŋ Wia sɛmɛ, ni-duoŋ

di-honun.

²⁰ Nii ne u haritooro sii lii a mu lee-na kala a bubul Wia wiaa. La Tiina Wia peba le ba mu a ninaa wu-magilaa, di nialin jin wialin ba sii bul naa wutitii ne. Ami.]

**Yesu Kiristito Wu-Zɔŋŋɔɔ (Ghana)
Sisaala-Tumulung NT Ghana**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sisaala, Tumulung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Jun 2026 from source
files dated 29 Jan 2022

b3eb8618-120f-5a96-8c1c-1dbc16914330